

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 1

27 Ocak 2016 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.05

BAŞKAN: Ayşe KEŞİR (Düzce)

BAŞKAN VEKİLİ: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

SÖZCÜ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)

KÂTİP: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

BAŞKAN – Değerli milletvekillerimiz, çok değerli kurum temsilcisi arkadaşlarımız, uzmanlarımız, değerli basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Bugünkü toplantımızı açıyoruz.

Yoğun bir gündemimiz var bugün. Biraz eksikimiz var ama gecikmeden başlamak istiyoruz, gecikmeden başlayalım, çünkü on dakika geciktik.

Bugünkü gündemimiz hayli yoğun. Daha önceden belirlediğimiz gündem çerçevesinde bugün aslında çerçeve sunumları dinleyeceğiz kurumların. Daha önce konuşmuştu bu; konuyu tartışmadan evvel, bu anlamda kurumların yaptığı araştırmalar, o araştırmaların sonuçlarının açıklandığı raporlar, uzmanları dinleyelim demiştik. Bugün Aile Bakanlığı aramızda ve Aile Bakanlığının dört ayrı sunumu var. Kısa kısa alacağız bunları, bir çerçeve sunum olması kabîlinden.

Öncelikle, aile yapısı araştırmasının tespitleri ve önerileri, akabinde Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması var 2014 yılında yapılan, yeni bir araştırma, onu dinleyeceğiz. Akabinde Aile Eğitim Programı var Aile Bakanlığı tarafından yürütülen, bunu dinleyeceğiz. Ayrıca boşanma hizmeti süreci danışmanlığı diye, hatta Kırşehir’de -yanlış hatırlamıyorsam arkadaşlar- pilot çalışması yapılan ve bize de bir veri sunan bir çalışma var Aile Bakanlığı tarafından, onları dinleyeceğiz. Bu sunumların, müzakerelerin de ardından bizim çalışma ziyaretlerimiz olacak. Daha sonraki gündemde de çalışma ziyaretlerimizi kendi içimizde istişare edeceğiz.

Evet, ben çok vakit almak istemiyorum çünkü arkadaşların sunumları hakkında kısmen de bilgi sahibiyim eski kurumum olması hasebiyle, çok değerli bilgiler var orada. Bir an önce o bilgilere ulaşalım arzusundayım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İsterseniz arkadaşları önce bir bizlere tanıtınız...

BAŞKAN – Tamam. Uzman arkadaşlarımız kendilerini bir tanıtınsınlar, daire başkanı arkadaşlarımız, hangi kurumdan geldiklerini.

Kısaca arkadaşlar, kurumlarınızı ve uzmanlığınızı söylerseniz.

Buyurunuz.

(Komisyona katılan bürokratlar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN – Evet, başlayalım o zaman.

II.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Uzmanı Yasemin Esen’in, 2006-2011 yıllarını kapsayan araştırma çerçevesinde Türk aile yapısında evlilik ve boşanma olgusu hakkında sunumu

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Aslında Aile Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi olarak özellikle aileyle ilgili araştırmalar yapıyoruz. Aile, evlilik ve boşanma olgularıyla ilgili şimdiye kadar yaptığımız çalışmaların aslında bir özeti sunmak için buradayız. Bu minvalde size Türk aile yapısının 2006-2011 sonuçlarını aile bağlamında ve karşılaştırmalı olarak sunacağız. Bu araştırma kapsamında olan evlilik olgusunu ve Türkiye’deki evlilikle ilgili elde ettiğimiz istatistikleri söyleyeceğiz.

En son 2014 yılında başladığımız, 2015 yılında bitirdiğimiz Türkiye boşanma nedenleri araştırmamız var. O araştırmada da aslında bu evlilik kurumunu riske atan faktörler neler, insanlar boşanma sürecine hangi kritik evrelerden sonra geçiyorlar... Nitel, derinlemesine bir çalışma bu, bize bayağı bir yol göstereceğini tahmin ediyoruz. Bu araştırmanın çok kısaca özet sonuçlarını bugün için sunacağız. Tahmin ederim ki bu süreçte bu araştırmalara bayağı geri dönüp birden fazla kez bakmamız gerekebilecek gibi hissediyoruz.

Öncelikle araştırmaların bir temsil kabiliyetinden bahsetmek istiyorum. Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006 yılında yaklaşık 12 bin hanede düzenlenmiş bir çalışma. 18 yaş üstü 23 bin kişiyle bire bir görüşmeler yapılarak onların hem aile yapıları hem de evliliğe, boşanmaya ve diğer değerlerle ilgili genel kanıları ne yönde, bunu derlemeye çalıştığımız bir çalışma. 2011 çalışması, yine benzer bir örnekleme sahip. Bu Türkiye temsili, aynı zamanda üç il ve 12 bölgede bize genelleme sonuçları verebilecek kapasiteye sahip bir örnekleme sahip. Yine, yaklaşık 12 bin hanede 24 bin kişilik bir görüşmeyle tamamlanmış bir çalışma.

Türkiye boşanma nedenleri araştırması: Bu araştırma derinlemesine, daha çok nitel bir çalışma. Derinlemesine görüşmeler yapıldı ve boşanmış bireylerle, yaklaşık 400 kişilik boşanmış bireyle görüşme yapıldı. Bunun öbür tarafında, yasa uygulayıcıların; özellikle avukat, hâkim ve mahkeme uzmanlarının olduğu yani boşanma olgusunu birazcık daha prosedür olarak ele alan kişilerin görüşlerini aldığımız 93 yasa uygulayıcısıyla da görüşmeler yapılarak bu araştırma tamamlandı.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 2

Peki, Türkiye aile yapısı dediğimiz zaman ne anlıyoruz, Türkiye'deki mevcut aile yapısı ne durumda, buna bir bakmak gerekiyor. Bunun için bizim 13'lü bir tasnif sistemimiz var. Yani, aileleri çekirdek aileler, çekirdek aileleri de çocuksuz çekirdek ve çocuklu çekirdek olarak ikiye ayırıyoruz. 2'nci kategoride geniş aile var, ataerkil geniş aile. Bu bizim bildiğimiz geleneksel geniş aile, çekirdek aile, artı, ailenin büyüklerinin içinde olduğu bir geniş aile. Bir de geçici geniş aile dediğimiz, aslında evli çocuğun hane reisi olduğu ve büyüklerin, ebeveynlerin onların yanında geçici süreyle kaldığı bir aile yapısından bahsediyoruz.

Dağılmış ailelerde ise tek kişilik ve tek ebeveynli aileler kategorize edilmiş durumda. Diğer dağılmışın içinde, şu an bu yukarıdaki kategorilere girmeyen bir aile yapısı var. Akraba olmayan, ağırlıklı olarak işçi ve öğrenci ailelerinin olduğu bir hane yapısına genel olarak tanımlayabiliyoruz Türkiye geneline baktığımızda.

Bu bulgulara yani 2006 ve 2011 bulgularına baktığımız zaman aslında şöyle geçişler var: Yani, 2006 yılından 2011 yılına geçerken çocuksuz çekirdek ailelerin sayısının yani aslında oranının arttığını görüyoruz, çocuklu çekirdek ailelerin genel olarak oranında ise bir düşüş görüyoruz. Bu geniş ailelerin genel olarak bu modernleşmeyle ve göçle birlikte, göç dinamikleriyle birlikte azaldığını görüyoruz. Fakat, burada çok ilginç bir şekilde geçici geniş aile yani aile büyüklerinin geçici olarak çocukların yanında yaşadığı geçici geniş ailelerde de bir artış görüyoruz.

Aynı şekilde, tek kişilik ailelerin sayısında Türkiye genelinde bir artış görüyoruz. Çekirdek ailelere birazcık daha özelden baktığımız zaman, toplam nüfusta çocuklu çekirdek ailelerin oranı yüzde 53. Hem kırdan hem kentte genel aile yapısı olarak aslında çekirdek aile yapısını görüyoruz biz. Fakat daha detayda baktığımızda, kentte ve kırdan çekirdek ailelerin yapısında bir farklılaşma var. Örneğin, 1 ve 2 çocuklu çekirdek ailelerin oranı kentsel kesimlerde daha yüksekken 3 ve daha fazla çocuklu çekirdek ailelerin oranı kırsal alanda daha yüksek. Ve çocuksuz çekirdek aileler özellikle göç dinamikleri ve genç nüfusun ayrılmasıyla birlikte kırsal alanda 45 yaş üstü çocuksuz çekirdek aileler daha yaygın.

Tabii, bunların detaylarını dilerseñiz eğer paylaşabiliriz yani sunumu biraz böyle kısa tutmak için en azından olgu olarak paylaşıyoruz şu an.

Evlenmeye baktığımız zaman, evlenme trendlerinde bu 2006 ve 2011 çalışmalarını karşılaştırdığımızda aslında daha geç yaşta evlenmeye yönelik bir değişim var ve her ne kadar ülkede yapılan evliliklerin yarısından fazlası 18-24 yaş aralığında olsa da artık 35 yaş üzerinde de belli bir kesim ve o döneme doğru bir artış... Özellikle eğitim hayatının uzaması, iş bulma gibi değişik faktörlerden dolayı artık evlenme yaşının birazcık daha yükseldiğini görüyoruz biz çalışmalarımızda. Aynı zamanda, eğitim ve SES düzeyi de -yani az önce eğitimi açıklamışım- sosyoekonomik statü de yükseldikçe ilk evlenme yaşı ister istemez artmakta.

Bunun detaylarına baktığımızda, aslında bir okul bitirmeyenlerin yaklaşık yüzde 90'ı 24 yaşın altında evlenirken yükseköğretim mezunlarının yüzde 60'lar civarı 25 yaşın üzerinde evlenmekte. Benzer bir olguyu aslında biz sosyoekonomik statüde de görüyoruz. Alttan sosyoekonomik statüye sahip gruplar -daha- 24 yaş altı evlenirken sosyoekonomik statü yükseldikçe biz bu oranın daha düştüğünü görüyoruz.

Bu noktada çok tartışılan, aslında medyada da dikkat çekilen bir husus var. Biz tüm araştırmalarımızın geneline baktığımızda, 18 yaş altı evliliklerin aslında yüzde 20'ler civarında olduğunu görüyoruz ama bu yüzde 20'ler civarının, bunun içinde çok eski yıllarda yapılan evlilikler ve son dönem yapılan evlilikleri bir harmonize şekilde aldığımızda sonuç yüzde 20 olarak görülüyor.

BAŞKAN – Genelde siz bu rakamları verdiğinizde şöyle anlaşılıyor, ben de şimdi eski Bakanlık çalışanı olarak söylüyorum bunu: Sanki o yıl içinde evlenenler yüzde 20 diye...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Hayır.

BAŞKAN – Mevcut evlilikler içindeki oran, değil mi? Bunun lütfen altını çizelim, toplam evliliklerin içindeki oran.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Aynen, evet. Yani, biz 18 yaş altı tüm bireylerle görüşme yapıyoruz. Burada çok homojenize, normal dağılmış bir yaş eğrimesi var. Yani, burada çok yaşlı bireyler de mevcut bizim örneklerimizin içinde. Toplam bir frekans aldığımızda, 18 yaş altı evlilikler sanki yüzde 20'ymiş gibi görünüyor. Fakat biz bunu yıl kategorisinde paylaştığımız zaman, mesela 1950 öncesi yapılan evliliklerin yüzde 60 civarı 18 yaş altı iken, 1950 öncesi yapılan evliliklerin yaklaşık yüzde 64'ü 18 yaş altında yapılırken, aslında son dönem, 2006-2011 yılında yapılan evliliklerin kadınlar için sadece yüzde 7,6'sı 18 yaş altı iken erkeklerde bu oran oldukça düşmüş yani 0,2 gibi bir orandan bahsediyoruz aslında son dönem yapılan evliliklerde.

Bu çalışmada biz her ne kadar TAYA sonuçlarını karşılaştırsak da yani 2006-2011 sonuçları için benzer analizler yaptık, oranlar birbirlerini destekliyorlar. Aynı zamanda, Türkiye nüfus sağlık araştırması, Hacettepe Nüfus Etütlerinin yaptığı çalışma da bu bulguyu aslında destekliyor.

Evlilik kurumunun oluşması esnasında bizim bundan sonra düşünmemizi gerektiren faktörlerden birisi evlilik kararı. Katılımcılara, daha doğrusu çalışmaya katılan kişilere evlilik kararını nasıl aldıklarını sorduğumuz zaman 2006 yılında "Kendi seçimim, ailemin onayı." daha doğrusu kendi inisiyatifinin ön planda olduğu evlilik kararı alma oranının yaklaşık yüzde 60, yüzde 70'ler civarında olduğunu görüyoruz. Yani, burada her ne kadar görücü usulü olsa da kişinin kendi inisiyatifinin... Mesela "Görücü usulü, benim kararım." ya da "Kendi kararım, ailemin bilgisi dışında." gibi kişinin kendi inisiyatif aldığı evlenme kararlarında insanların aslında çok etkin rol oynadığını görüyoruz.

İş, 2011 Türk aile yapısı çalışmasına geldiği zaman, aslında bu inisiyatif oranını bireylerin çok hızla kendi eline aldığını da görüyoruz. Burada, "Görücü usulü, ailemin kararı, kendi rızamın dışında." diyenlerin oranı sadece yüzde 9. Onun dışındaki evlilik kararları genelde kişilerin kendi almış oldukları kararlar.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 3

Bir diğer unsur yani bundan sonra aile bütünlüğünü tehdit eden boşanma olgusuna geçişi de aslında etkileyen faktörlerden birisi akraba evliliği. Hem 2006 hem 2011 çalışmalarında, yapılan evliliklerin yüzde 20'ler civarında akrabalar arasında yapıldığını görüyoruz biz ve ağırlıklı olarak amca çocukları son dönemlerde artık birazcık daha kuzen evliliklerinden biraz daha uzak akrabalarına doğru bir dönüş görüyoruz bunun detayında.

Burada akraba evliliğinde bölgesel farklılıklar var. Belki bunlar bizim daha sonra aklımızın bir kenarında olmasında fayda olan unsurlar olabilir. Mesela batı Marmara'da yüzde 6,8 oranında bir akraba evliliği yapılırken Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yüzde 40'lar civarında bir akraba evliliğiyle karşılaşılıyor aslında.

Eğitim durumuyla akraba evliliği değişiyor bölgelere benzer şekilde. Eğitilmiş olmayanlar arasında yaklaşık yüzde 30'lar üçte 1 akraba evliliği yaparken yükseköğretim mezunları birazcık daha yüzde 12'ler civarında kalıyor.

Aslında cumhuriyet tarihi boyunca biz evlenme sayısı ve kaba evlenme hızına baktığımız zaman nüfusla paralel olarak bir artış görüyoruz. Burada hem boşanmada, kaba evlenme hızında, evlenme sayısında, boşanma hızında ve kaba boşanma hızında aslında 2002 yılında bir sıçrama göreceğiz bundan sonra. İdari kayıtlardaki bir kayıt sisteminin yenilenmesiyle birlikte orada aslında olmayan ama sanal ortamda ya da kayıtlardan kaynaklı bir sıçrayış göreceğiz. Burada da benzer bir sıçrayış görüyoruz zaten. Evlilik oranları, kaba evlenme hızı aşağı yukarı benzer trendlerde gidiyor ve 2010 yılında Türkiye için evlenme hızı 7,98; binde 8 civarında.

Türkiye'de -daha il bazında baktığımız zaman aslında- burada evlenme oranlarının en fazla ve en düşük olduğu illeri görüyoruz. En yüksek olan 10 il arasında en yüksek yine Kilis var, binde 11 civarında, en düşük evlenme oranının olduğu il ise Çanakkale, binde 6 civarında.

2011 yılı verileri karşılaştırılabilir bir veri olduğu için 2011 yılı verilerini kullandık. Diğer ülkelerle Türkiye'deki kaba evlenme oranlarını karşılaştırdığımız zaman Türkiye'nin nispeten diğer ülkelere göre yüksek bir evlenme oranına sahip olduğunu görmekteyiz.

Bundan sonra aile bütünlüğünün korunmasıyla ilgili konuları konuşacağımız için bizim Türk aile yapısında sormuş olduğumuz sorulardan birisi insanların bir sorun anında ya da bir problemle karşılaşma anında gösterdikleri tepkiler. Çünkü, bu tepkilerle birlikte biz boşanma olgusunu tartışmaya başlayacağız. Evli çiftlerin arasında en çok gösterilen tepki ya sesini çok yükseltiyor ya da tamamen sessiz kalarak bir tepki veriyor ve her 3 kişiden 1'isi de tepkisini küsererek gösteriyor. Bu seçeneklerin arasında yani insanların evliken bir sorunla karşılaştığı zaman gösterdiği tepkileri detayda seçenekler bazında sunduğumuz zaman "Sesimi yükseltirim, sessiz kalırım, küserim, azarlarım, odayı terk ederim, hakaret ederim, yatağımı ayırırım, evi terk ederim, eşya kırarım ve zor kullanırım." gibi seçenekler var aslında ve bunların arasında insanlar yani her 3 kişiden 1'isi tepkisini küsererek göstermekte. Fakat, bunu sosyoekonomik statü ve eğitim düzeyine göre ayrıştırdığımız zaman, eğitim seviyeleri arttıkça kişiler sorunlarını artık anlık tepkiler göstermek yerine -daha- hem kendilerine hem de karşı tarafa biraz zaman tanıyacak, kendilerini değerlendirme fırsatı verecek başka bir davranış biçimine tercih ediyorlar. Onlar mesela... "Odayı terk ederim." seçeneği sosyoekonomik statüsü daha yüksek bireylerde ve eğitim düzeyi daha yüksek bireylerde daha sıklıkla görülen bir davranış biçimi.

Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer bulgu, evli bireylerin yüzde 62'si bir sorunla karşılaştığı zaman herhangi bir destek almayı düşünmediğini belirtiyor ve en büyük destek alabilecekleri kaynak olarak da aile büyüklerini gösteriyor ve uzmanlardan destek, profesyonel destek almak isteyenlerin oranı ise sadece yüzde 3. Bu detaylı bir görüşme olmadığı için burada sadece seçeneklerin frekans analizine bakabildik biz ama boşanma nedenleri araştırmasında bu süreçleri çok detaylı olarak inceledik. Belki bunun bulgularını bir oturumda çok ayrıca konuşabiliriz.

Ben boşanma çalışması ile Türk aile yapısı çalışmasını ayrı ayrı sunum yapmak yerine bir bütüncül şekilde aslında bir program hazırlamıştım. Şimdi söyleyeceğim bulgular aslında Türkiye boşanma nedenleri araştırmasının parçaları. 1970 ve 2008 yılları arasında bütün OECD ülkelerinde aslında boşanma oranlarının bir artış trendi olduğunu görmekteyiz. Her ne kadar dünya genelinde bir artış olsa da -Türkiye'de de bir artış var ama- Türkiye'deki boşanma oranları dünya sıralamasına baktığımızda oldukça düşük bir kategoride yer almakta. Ama tabii, bu arttığını gölgeleyecek bir unsur değil. Şu anda boşanma -biraz sonra projeksiyonundan bahsedeceğim- oranlarının hızla artmasını bekliyoruz.

Cumhuriyet tarihi genelinde baktığımız zaman boşanma sayısı ve kaba boşanma oranlarına, bu az önceki söylediğim unsurdan dolayı 2002 yılında bir sıçrama görüyoruz burada. Bu tamamen idari kayıtların yenilenmesi ve farklı bir sisteme geçilmesinden kaynaklı ama buradaki artış trendini de grafik üzerinde mavi çizgiyle görmekteyiz. Boşanma oranları da nüfusa, genel popülasyona paralel olarak artış göstermekte zaten.

BAŞKAN – "Boşanma artıyor." diye kamuoyunda konuştuğumuz veri bu veri mi?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet.

Şimdi, projeksiyon yani normalde popülasyon artıyor ama burada konuşmamız gereken aslında esas bulgu kaba boşanma oranının artıp artmadığını konuşmak. Çünkü, popülasyonla paralel olarak belli bir beklentimiz var zaten. Yani, genel nüfus artınca boşanma oranlarının da artmasını bekliyoruz normalde. Ama eğitim seviyesinin -bunu birazdan anlatacağım birazcık daha detaylı- birazcık yükselmesi, sosyoekonomik statünün iyileştirilmesi, sorunların daha farklı şekilde ele alınmasıyla birlikte boşanma oranlarında da bir artış görüyoruz.

BAŞKAN – Hayır, burada şeyi söylediniz ya "Bazı kayıtlarla ilgili bir sıçrama görülüyor." dediniz, onu merak ediyorum ben.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Yok, oradaki sıçrama şurada; 0,52'den 1,62'ye bir geçiş var. 2002 yılında idari kayıtların, TÜİK'in sisteminin yenilenmesiyle birlikte orada bir sıçrama var yani bu hem evlenme hızında var hem de boşanma hızında var. Yani, bu sayıları yorumlarken aslında bunun bir farkında olmak gerekiyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 4

BAŞKAN – Tamam.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yanılmıyorsam, orada Medeni Kanun'da anlaşmalı boşanma -hukukçu arkadaşlarımız çok iyi hatırlayacaklar- o dönemlerde biraz sıkıntılıydı. Anlaşmalı boşanmanın kolaylaştırılıp... Bunun da payı var mı, yok mu, bilemiyorum yani.

BAŞKAN – Tamam.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞUT – Sayın Başkanım, 2003 yılına kadar normal mahkemelerden Türkiye İstatistik Kurumu bir çetele tutmalarını istiyordu, yıl sonu topluyordu, boşanmalarla ilgili özellikle. Malum, oradaki kâtiplerin falan ekstra zül geliyordu onlara şey yapmak. Biraz dikkatsiz toplanıyordu açıkçası. 2003 sonrası Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün artık nüfus dairelerindeki kayıtları derleyip vermesinden sonra ciddi bir kırılma yaşandı.

BAŞKAN – Ha, kaçak yok artık, önceden daha olabilirdi.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞUT – Aynen, yani kayıt sistemindeki bu değişiklik hakikaten bizim şeylerimizi değiştirdi.

BAŞKAN – Anladım, onu anlamaya çalışıyorum ben, tamam.

Teşekkür ederim.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Kaba boşanma oranları bakımından biz Türkiye'yle diğer dünya ülkelerini karşılaştırdığımız zaman bu grafikte en yüksek boşanma oranının Rusya'ya ait olduğunu görüyoruz; binde 5 civarında. Türkiye'nin ise 2011 yılı istatistiklerine göre binde 1,60 civarında bir boşanma oranı mevcut. 2013 yılında diğer ülkelerle karşılaştırdığımız zaman bu oran birazcık daha yükseliyor, 1,70'ler civarına geliyor. Bu oranın, yalnız binde 1,7 olduğuna dikkat etmek gerekiyor.

İller bazında baktığımız zaman Türkiye'deki boşanmanın en fazla olduğu ilin Antalya olduğunu yani binde 3 civarında bir sayıya ulaştığını görüyoruz. Türkiye ortalaması 1,7. En düşük boşanma oranı ise Hakkâri'de.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Binde mi, yüzde mi?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Binde.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yani, bin kişiden bir kişi veya...

BAŞKAN – 1,7'si boşanıyor.

SAİT YÜCE (Isparta) – Bin kişiden 1,7...

BAŞKAN – Boşanıyor, Türkiye ortalaması, Antalya'da bu 2,8. Yüzde değil, binde.

SAİT YÜCE (Isparta) – Bir yanlışlık yok mu?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bir yanlışlık var ya.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – TÜİK verilerinden hesaplanmış sayılardır.

Kaba boşanma oranı toplam boşanan bireylerin toplam evlilere bölünüp binle çarpılmasıyla elde edilen bir sayı.

SAİT YÜCE (Isparta) – Matematiksel değil de günümüz diliyle bir anlatır mısınız?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Her bin kişiden -1,70'i yuvarlıyorum- 2 kişi boşanıyor.

SAİT YÜCE (Isparta) – İyi o zaman, sorun yok.

BAŞKAN – Evli nüfus arasında mı?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Toplam nüfusta.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Evlenmemiş kişinin boşanması söz konusu olamayacağı için aslında önce evlileri, sonra evliler içinde boşanmayı oranlamamız lazım.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Dediğiniz doğru.

Şimdi, uluslararası karşılaştırmalar yapabilmek için toplam bir boşanma, kaba boşanma oranı diye bir şey tanımlanmış ve bu formülü bütün ülke istatistikleri için...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bu dediğinizi anladım, diyorsunuz ki... Bu ülkede 77 milyon insan var. 77 milyon insanda diyelim ki -2 olduğuna göre- 1 milyon 500 bin kişi boşanıyor ama 77 milyon evlilik yok ki.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, bu ankette yapılanların hepsi acaba evlenmiş boşanmış mı...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Bunlar anket değil, idari kayıtlar.

BAŞKAN – Bir dakika.

Ali Bey, buyurun.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Şimdi, Sayın Başkanım, benim arkadaşlarımızdan algıladığım, boşanma oranının daha yüksek olduğunu biliyorum. Şimdi, burada binde 2 dediğine göre, binde 2 çok iyi, keşke binde 2 olsa çevremizde bu kadar çok boşanmış insan olmaz. Önce biz 77 milyon içindeki evlilik yani aile sayısını bulup sonra boşanmayı tespit edip boşanmayı orantılıysak daha doğru bir sonuca gitmiş oluruz. Evet, bu istatistik bilgimiz de olsun. Buradan nasıl anlayacağız? Çocuklar evlenmedi. Evlenip boşananlar da var, hiç evlenmeyenler var. Bunların hepsini...

BAŞKAN – Peki, elimizde evli çiftlerin boşanmış çiftlere göre bir oranı var mı?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 5

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Yani ona, TÜİK istatistikten toplam evli bireyler sayısına ulaşabiliriz. Yeni bir hesaplama yapabiliriz ama “kaba evlenme oranı” ya da “kaba boşanma oranı” dediğimizde bunu toplam nüfusa bölerek yapıyoruz. Bu sayıları uluslararası karşılaştırabilmek için de bu matematiksel formülü kullanmak zorundayız.

BAŞKAN – Bütün dünyada böyle mi yapılıyor bu?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Bütün dünyada bu, bu şekilde. Binde veriyoruz sonuçta.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bu bence sonuç değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür diliyorum.

Bu “kaba boşanma, kaba evlenme” ne demek? Yani “kaba” sı ne demek bunun?

BAŞKAN – Onu açıklasınlar.

Mustafa Bey, sizden bir dinleyelim.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞÜT – Şimdi, şu şekilde...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kabası, hassası...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞÜT – Aynen, kaba ve hassaslık olayı var.

Uluslararası standart şunu diyor: O yıl içerisinde boşanan kişileri nüfusunuza bölün ve binle çarpın. Buna “kaba boşanma hızı” deniyor. Daha başka çalışmalar da var. O yıl içinde evlenenlere bölün, yüzle veya binle çarpın boşananları ya da toplam evlenme eşliğindeki 15-45 yaş arası veya doğurganlık eşliğindeki veya 15-65 yaş arası nüfusa bölün. 7 veya 8 farklı ölçme şekli var fakat en genel, en yaygın kabul edilen ölçme şekli budur ama sayın heyet illa “Bunlar nelerdir?” diye bize sorarlarsa tabii ki biz bunları hesaplarız ama “Peki, yurt dışındaki durum nedir?” diye ekstra bir soru geldiğinde “İngiltere’nin evlilere oranı” veya “şu yaştakilere oranı” gibisinden sorular geldiği zaman biz uluslararası karşılaştırmayı kaybederiz ama Türkiye için böyle bir şeyi hesaplayabiliriz, hiçbir sorun yok.

BAŞKAN – Buyurun.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Aslında burada “kaba” ifadesi “kabaca” demek.

BAŞKAN – “Kabaca” yı kastediyor tabii tabii.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Kaba doğurganlık hızı –yani onu çok okuduğum için söyleyeyim- 15 ila 45 değil, 15 ila 49 yaş arası doğurganlık çağındaki kadınların kabaca doğum sayısı yani işte Türkiye’de şu anda 2,12 galiba, Fransa’da bir ara 1,97’ye düşmüştü, şimdi 2,1’e doğru çıktı. Ve 2,1 nüfusun kendi rakamsal korunmasını sağlar yani 2,1 kadınlarımız doğurdukça 15 ila 49 yaş...

BAŞKAN – Nüfus dinamik olur.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Türkiye’nin nüfusu 78 milyon kalır ama yaş artar. Galiba kaba boşanma hızı da kabaca yani üzerinde çok fazla analitik çalışma yapılmadan, belli bir yaş grubundaki evli insanların boşanma hızı ama bunun genel nüfusa oranında bir şey var. Detaylı okumam lazım ama genel nüfus değil de yine evlilik çağı yani 15 yaş altını -15’i kabul ederseniz- niye bu boşanmaya koyuyoruz? Yani 0-15 yaş arasındaki çocuklar tabii olarak -istisnalar şüphesiz vardır ama- evlenmez ve boşanmaz. Yani 15 yaş üstünü belki baz almak lazım ama tabii detaylı olarak da arkadaşlar belki bir literatür desteği verirse iyi olur. Ama burada “kaba” ifadesi “kabaca” yani “genel hatlarıyla, çok fazla analitik çalışma yapılmadan ortaya konmuş rakam” anlamında kullanılıyor.

BAŞKAN – Bir de burada tabii daha önemli olan herhâlde yurt dışıyla mukayese etme şansı verdiği için. Yoksa biz Türkiye için bazı veriler istersek arkadaşlar onları bize çıkaracaklar.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Tabii, zaten artık şimdi küresel ölçekte düşünmek lazım, Türkiye’yi de dünya standartlarındaki o rakamlarla beraber yapmamız lazım. Onu yapmazsak o zaman bizim ülkemizdeki verileri dünya ölçeğindeki, OECD’nin, Dünya Sağlık Örgütü’nün, başka evlilikle ilgili çalışan kurumların istatistikleriyle mukayese etme şansımız olmaz, ki bu bizi yanlış bir noktaya doğru götürür. O yüzden uluslararası kriterleri kullanmak lazım.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

O zaman sayın hocamın belirttiğiyle Mustafa Bey, sizin belirttiğinizi harmanladığımız zaman... 2000’li yıllardan sonra boşanma oranlarında artış olduğunu söyledim ben. “O dönemde boşanmanın kolaylaştırılmasına yönelik kanuni düzenlemeler olduğunu söyledi 1990 ve 2000’lerde. Bunun etkisi var mı?” diye sorduğumda “Efendim, o döneme kadar bu istatistiki bilgiler tam gelmiyordu ve nüfus müdürlüğüne bu istatistiki bilgiler doğru işlendiği için muhtemelen bunun da etkisi olabilir.” şeklinde bir ifade -yanılmızsam- kullanıldı. Bu ifadeden yola çıkarak, o zaman, şimdi son dediğiniz, kabaca veya kaba boşanma, evlenme olayı dediğimiz zaman, o zaman demek ki biz yine o istatistiki bilgi, daha doğrusu kayıt altına alınan nüfus müdürlüklerinden gelen bu belgelerden, bu dokümanlardan, aslında yine biz onlardan ayrı istatistiki bir çalışma yapmışız sonucuna ben varıyorum. Eğer, yoksa biz direkt onlardan sonuçları alırsak, buraya yansıtırsak herhâlde “kaba” diyemeyiz biz o zaman, daha net bir vaziyette konuşabiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Sayın Başkan, müsaadenizle... Bende böyle bir veri var.

BAŞKAN – Rahime Hanım, buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 6

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Türkiye’de –ben şimdi, hemen kendim oranladım- bir yıl içinde kaba boşanma hızı 1,7 iken son verimiz -yine örtüşüyor- kaba evlenme hızımız 7,8. Bunu yüzdeye vurduğumda 100 evlilikten 19’u boşanmayla sonuçlanıyor.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Şimdi oldu.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Ben sunacaktım onları. Ama bu tabii bir yıl içinde değil.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Teşekkür ederiz. Cevabımızı şimdi aldık. Binde 2’den yüzde 20’ye çıktı.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Genel nüfusa oranı ile evlenenlerin oranı...

BAŞKAN – Evlenene oranı ayrı, genel nüfusa oranı ayrı.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Şimdi, tabii, şurada da bir düzeltme yapayım.

BAŞKAN – Rahime Hanım, sizi dinledim, bitirin siz, sonra Mustafa Bey anlatsın.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Şimdi, aynı yıl içinde hem evlenenleri hem de boşananları aynı kefeye koymamız da aslında yanlış. Bu kabaca bir fikir verdi bize ama...

BAŞKAN – Toplam evlilikler içinde.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Çünkü dediğim gibi, bir yıl içinde dosyalar nedeniyle belki 2014’te daha fazla boşanma davası var ama onlar okunmadığı için 2015 verilerine kayıyor. Ben burada bir fikir olsun diye... “Tüm nüfusu evleniyor ya da boşanıyor kabul edersek” demiştik ya kaba oranda.

BAŞKAN – Bir de şu var: Bu evlilik ve boşanma meselesinde, mesela, boşanma rakamını aldığımızda o yıl evlenenler değil, bu çok önemli. Adam yirmi yıllık evli, on yedi yıllık evli, on beş yıllık evli. Toplam evlilikler içindeki boşanma oranı değil mi?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Evet yani istatistikleri doğru okumak lazım.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, evlilik ani bir hukuki işlem. Bugün karar verdiğinizde nikâhı yaptığınız an istatistik başlıyor ama boşanma davasını açtığınızda anlaşmalı boşanma olursa hemen, kısa sürede ama ihtilafı bir boşanma olursa bu bazen yıllara sâri oluyor. Dolayısıyla istatistik elbette ki bire bir olmaz ama en azından bize şu anda doğruya yakın bir sonuç vermiş oluyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Bir de şu var: Boşanma sürecinde olan ya da boşanma kararı alanlar o yıl evlenenler olmuyor her zaman. Yani ondan sonra o sonucu söylememiz önemli.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Yani özellikle boşanma süresinin ortalama ne kadar sürdüğüyle ilgili bir bilgi paylaşacağım sizinle derseniz.

BAŞKAN – Yasemin Hanım bitirsin o zaman.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Son bir şey daha var.

BAŞKAN – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Peki, arkadaşlar -pratikten gelen avukat arkadaşlar da olduğu için- mümkün olduğunca -bunu sırf boşanma davasıyla ilgili söylemiyorum, genel uygulama olarak söylüyorum- kararların çoğu adli tatilden öncesi verilir, bu alacak davasında da olur, tapu iptal davasında da olur, boşanma davasında da olur.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Adli tatil zaten temyiz sürelerini de keser.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Evet.

Veyahut da “Yeni yıla dosyam devrolmasın.” diye hâkim ne kadar fazla dosya karara çıkarırsa o şekilde olur. Yani bu şekilde aylara göre veya mevsimlere göre açılan var mı? Yani böyle bir çalışma var mı?

Şöyle bir ikinci çalışma var mı: Bakıyoruz, boşanma davalarının çoğunda tatil başlar, yazın tatile gidilir, tatil dönüşü gelinir “Aman sen şunu yaptın tatilde, sen şunu yaptın. Sen şuna yan baktın.” Vesaire tartışması şeklinde. Yani pratikte yaşadığımız hadiselerden dolayı... Yani böyle mevsimsel olarak da bir çalışmanız var mı?

Teşekkür ederim.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sayın Başkan, ben de bir cümle eklemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Candan Hanım.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Ben de herkesi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Mustafa Bey’in de söylediği gibi, 2002 yılına kadar TÜİK tarafından derleniyordu bu bilgiler, 2003’ten itibaren de MERNİS tarafından derlenmeye başladı ve bu bilgiler içinde de zaten boşanma oranları, evlenme oranları var. Ama tabii ki kaba ölüm hızı, kaba doğum hızı, kaba boşanma ve evlilik oranlarında evrensel değerleri kullanacağız ki elimizde belli bir değerlendirme olsun ve uluslararası anlamda karşılaştırabilelim. Bunlar sadece burada değil, bütün istatistiklerde kullandığımız değerler, sağlıkta da diğer alanlarda da kullandığımız değerler. Bu anlamda da tabii ki çok önemli ama herhâlde MERNİS’in de bu anlamda bilgileri oldukça değerli ve doyurucu diye düşünüyorum. Bu anlamda da bununla beraber zaten var bu değerler yani evlilik oranlarına göre boşanma oranları zaten hesaplanmış durumda.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 7

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet, bu değerlerin mevcutta diğer ülke değerleriyle karşılaştırılabilmesi için zaten kaba değerler olarak hesaplandı ve bu şekilde paylaşıyor şu anda. Dilerseniz ilerleyen günlerde benzer bir çalışma yapıp daha detaylı sonuçlarını karşılaştırabiliriz diye düşünüyoruz.

BAŞKAN – Burcu Hanım'a da söz vereyim, sonra siz devam edin arkadaşlar.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, uygulamada boşanma davalarına bakan bir avukat olarak biraz önce Mahmut Bey'in söylediği şeye katılıyorum. Genelde yaz ayları boşanma davalarında tercih ediliyor. Bunun nedeni, özellikle kadınlar açısından çocukların okul ve eğitim durumu çünkü birçok zaman kadın o evden ayrılmak zorunda kalıyor veya ailesi başka bir şehirde yaşıyorsa o şehre gitmek zorunda kalıyor ve çocuğunun eğitim durumunu düşünerek özellikle karne döneminden sonra boşanma davası için müracaat ediyor.

Fakat buradaki sıkıntı şu: 2012 yılında mahkemeye müracaat ettiniz boşanma davası için. Eğer anlaşmalı boşanma değilse sadece anlaşmalı boşanma tek celsede bitiyor- bu çekişmeli boşanma davasıysa yıllarca sürebiliyor. Kaldı ki boşanma kararı almış olsanız bile, eğer karşı taraf Yargıtaya temyiz için müracaat etmişse, Yargıtaydan karar dönmeden kesinleşmiyor. Dolayısıyla siz hâlâ yasal olarak evli gözüktüyorsunuz. Onun için 2012 yılında boşanma iradesini ortaya koyup mahkemeye müracaat edip de 2015 yılında bu kararı alabilenlerin 2015 yılında mı evliliğini bitti kabul etmek gerekiyor, yoksa 2012 mi? Yani aslında bu da bence önemli çünkü aslında boşanma iradesi, işlemi 2012'de gerçekleşmiş bana göre ama uygulamadaki hukuk sistemi yüzünden, ne yazık ki mahkemelerin iş yoğunluğu, prosedür işlemleri, vesaire yüzünden bu olay 2015'te gerçekleşebilmiş ama 2012'den sonra o aile birliği artık kurulamamış, tekrar eşler bir araya gelememiş. Ha, uygulamada barışan eşler olabiliyor elbette ama bu tabii ki ayrı bir durum. Fakat bana göre, gerçekte boşanma iradesinin hangi yıl yani ne zaman iradenin ortaya konduğunun bence baz alınması gerekiyor. Yani 2012 yılında mahkemeye müracaat edip boşanmak için hukuksal mücadeleyi başlatan bir eşin 2015'te bu kararı alması durumunda bunu 2015 yılına mahsup etmek, evet, belki istatistiki açıdan doğru ama baktığınızda o aile kurumu...

BAŞKAN – Bu söylediğinizi rakamla ifade etmek de çok zor arkadaşlar için yani rakamla ifade etmek çok zor.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Evet, o da çok zor bir çalışma yani onu da kesinlikle takdir ediyorum.

Bir de şu var: Geçen hafta çözüm önerileriyle ilgili, uygulamadaki sıkıntılarla ilgili görüşmüştük. Ben daha önce Afyonkarahisar Barosu Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu Üyesiydim ve biz o dönem Baroda bununla ilgili bir çalışma yapmıştık. Uygulamada nafakaların tahsili yönünden sıkıntı çekiliyordu. İsveç modeli var mesela, nafaka tahsilinde devlet nafaka yükümünü karşılıyor, daha sonra nafaka borçlusuna bunu rücu ediyor. Yani böylece nafaka alacak olan kadın nafaka tahsil edemediği için mağdur duruma düşmemiş oluyor. Yani devlet onu, onun nafakasını ödemiş oluyor ama daha sonra nafaka borçlusundan bu nafaka tahsil edilmiş oluyor ve nafaka davalarında da mahkemeye üç gün içerisinde bir hüküm verme yetkisi veriyor.

Bir de bu boşanma davalarıyla ilgili olarak, özellikle 166'ncı madde bizim için önemlidir. Bu maddede de en geç iki hafta içinde karara bağlanması yönünde bir hüküm var.

Ve yine sizin çocuk teslimiyle ilgili, icra memuru tarafından çocuk tesliminin yapılmasıyla ilgili bir görüşünüz vardı rahatsız edici bir durum diye; doğru, gerçekten çocuğun bir obje gibi, bir icra memuru tarafından alınıp kişisel ilişkide anneye veya babaya teslim edilmesi çocuğun psikolojisi açısından -ki aile hukukunda çocuğun menfaati esastır- doğru değil. İşte burada da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının icra müdürlüğü yerine bu görevi yerine getirmesi, bu konuda özel olarak eğitilmiş güvenlik uzmanlarıyla, pedagoğlarla bu çocuk teslimini gerçekleştirmesi...

BAŞKAN – Sayın Vekilim, arkadaşlar araştırmayı bitiremediler. Çözümleri bilahare konuşalım.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Bunu da ben size sunayım o konudaki görüşlerimizi

BAŞKAN – Alayım, tamam.

Çünkü arkadaşlar, araştırmanın çerçevesini bir çizelim müsaade ederseniz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Çok kısa alalım Deniz Hanım sizden de o zaman.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ben önce kendilerine teşekkür ediyorum verdikleri bilgiler için ancak bir araştırma için istatistik yapılacaksa, şu aşamadan sonra, mesela boşananların evliliklere oranını bulacaksak burada biraz daha ayrıntılı bir çalışma yapıp evliliğin hangi döneminde daha fazla boşanma var, hangi yıllarında daha fazla boşanma var, boşanan ailelerin çocuk sayısı, çocuklu olup olmadığı, yine, bu boşanan çiftlerin boşanma sebepleri üzerinde de bir kabaca çalışma yapılmasını, istatistik çalışmalarında, ben rica ediyorum.

BAŞKAN – Tamam teşekkür ediyorum Deniz Hanım.

Benim bildiğim, öyle bir çalışma var ama çok vakit olmadığı için...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Şimdi sunacağım.

BAŞKAN – Evet, geliyor arkadaşlar yavaş yavaş.

Siz hemen devam edin arkadaşlar, çünkü 3 sunumumuz var, yetiştirmemiz lazım.

Buyurun.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Biz burada Türkiye'deki boşanma hızını TÜİK'in toplamış olduğu diğer idari kayıtlar ve istatistiklerle beraber değerlendirdiğimizde aslında 2 farklı model üzerinde bir boşanma projeksiyonu yaptık çalışmamızda. Bu çalışmaya göre, 2023 yılında belli senaryolarda... Mesela birinci senaryoda, erkek

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 8

işsizlik oranının yüzde 7 civarında olması, kadının iş gücüne katılma oranının da yüzde 38 civarında olması durumunda 2023'te boşanma oranının binde 1,93 olacağını; diğer bir senaryoda da binde 90'lar civarında kalacağını projekte ediyoruz şu anda.

Şimdi sizin dediğiniz mevzulara geldik. Türkiye aile yapısı araştırmasında aslında boşanan bireylere...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, bunu anlayamadım. Bu iş gücüyle ilgili olanı bir daha toparlar mısınız?

BAŞKAN – Bu bir projeksiyon ama.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Bununla ilgili aslında önümüzdeki hafta daha detaylı bir sunum olacak, bu modeller daha detaylı detaylı anlatılacak. Dilerseniz girebilirim ama zaman kısıtı var galiba.

BAŞKAN – Evet.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Türkiye aile yapısına baktığımız zaman, aslında evlilik süresiyle boşanma arasında -tam da sizin bahsettiğiniz konulara gelmiştik- ters bir ilişki var. Evlilik süresi arttıkça boşanma oranlarının düştüğünü, daha yavaşladığını görüyoruz. Çocuk sayısı da yine benzer şekilde arttıkça insanların boşanma kararı alması daha zor oluyor.

Kırsal kesimde, beklendiği üzere, kente göre daha az bir boşanma oranıyla karşılaşılıyor. Kadınların eğitimi arttıkça boşanma oranları artmakta ama bunu yorumlarken çok dikkatli olmak gerekiyor ve doğrudan yorumlamak çok tehlikeli olabilir. Aynı zamanda, geleneksel bağlar az önce bahsettiğim, nikâh türü, akraba evliliği, evlilik kararı gibi unsurların da aslında boşanmaya etkisini biz bu çalışmalarımızda görüyoruz. Bu geleneksel bağlar azaldıkça da boşanma kararı almak bireyler arasında daha kolay oluyor.

Boşanma nedenlerinden de -benzer şekilde boşanmış bireylere sorduğumuzda- hem 2006 hem de 2011'de her iki taraf için, hem kadın hem erkek için, sorumsuz ve ilgisiz davranma en büyük boşanma nedeni olarak belirtilmiş durumda. Kadınlar için yüzde 15 civarında, erkekler için de yüzde 18 civarında bir oran görüyoruz.

BAŞKAN – Yani erkeklerde bu oran daha yüksek, bunun altını çizelim.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet. Yani bunu boşanma nedenleri araştırmasında biraz sonra daha detaylı olarak göreceğiz. Erkeklerin en çok sebep olarak gösterdiği gerekçe, kadınların ilgisiz ve sorumsuz davranması olarak belirtilmiş.

Kadınlar için, sorumsuz davranmadan sonra en büyük boşanma gerekçesi içki, kumar, dayak ve kötü muamele. Erkeklerde ailelerine kadınların saygısız davranması, terk etme ve edilmeden kaynaklanan yani aldatma gerekçesiyle boşandıklarını belirtmişler.

Artık bundan sonra söyleyeceğim bulgular boşanma nedenleri araştırmasının bulguları ve burada biz 410 boşanmış bireyle derinlemesine görüşme yaptık ve bir evlilik sürecini incelediğimiz bir çalışmaydı. Burada evlilikte yaşanan sorunların kaynaklarını evlilik öncesi dönemden başlayarak boşanma sürecinin bitimine kadar yani o hukuksal süreci de içine alan bir değerlendirme süreciydi aslında bu çalışma.

Evlilik öncesinde mesela tarafların birbirini yeterince tanımaması bir boşanma gerekçesi olarak çok sıklıkla dile getirilmiş bir faktör. Yine, evlilik öncesi, evlilikte tarafların beklentilerini çok iyi ifade edememesi ve net olmaması, daha sonra boşanmayı etkileyen faktörler olarak belirtilmiş.

Evlilikte yaşanan temel sorunlar ise... Evlilik kurumu kurulduktan sonra, şiddet, kötü alışkanlıklar, yakın çevrenin müdahalesi, duygusal ilişki ve cinsel hayatta ilgili gerekçeleri göstererek boşanmalarını açıklamışlar boşanmış bireyler hem kadınlar hem erkekler için.

Burada çok ilginç bulgulardan bir tanesi aslında, boşanmış bireylerin neredeyse evlilik kurumunun kurulması itibarıyla boşanma kararını aldıkları ama evlilik süresi, çocuk sayısı ve diğer faktörler yani bir toplumsal baskı gerekçesiyle bunu uzun süre beklettiklerini görüyoruz aslında biz çalışmada.

Boşanma kararı alındıktan sonra taraflar arasında, gerek informal yani yakın çevrenin müdahalesi ya da tavsiyeleri gerekse formal, psikolojik ve uzman desteği olsa bile boşanma kararından bireyler aslında kararlarını değiştirmediklerini belirtmişler.

Boşanma kararını alan bireyler çoğunlukla kadınlar.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Çoğunlukla kadınlar. Yüzde kaç?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – 67.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Bir daha tekrar edebilir misiniz?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Bunu 410 boşanmış bireyle görüştük; 210 kadın, 200 erkek. Bu bireylerden boşanma kararını alan tarafın kadın olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 67.

Boşanma gerekçelerini kategorize ettiğimizde aslında en yüksek oran boşanma gerekçesi olarak, boşanmış bireyler için, yakın çevrenin müdahalesi... Tabii bunların tek bir faktör olarak değil, birden fazla faktör olduğunu lütfen gözden kaçırmayalım. Yani bunu söyleyen birey aynı zamanda şiddet, alışkanlıkları da dile getirmekte. En fazla, yakın çevrenin müdahalesiyle boşanma gerekçesini sunmuş. Aldatma çok önemli bir sorun. Duygusal ilişkinin bir şekilde bitmesi yine önemli sorunlardan birisi.

BAŞKAN – Şiddet 5'inci çıkıyor. Bu, kadın ve erkek toplam değil mi bu?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Bu toplam evet. Bunu raporumuzda ayrıştırdık aslında.

Yani şurada faktör olarak baktığımızda kadınlar boşanma gerekçesi olarak en önemli unsuru şiddet olarak göstermekte, erkeklerde yakın çevreye saygısızlık ve umarsız davranmayı bir boşanma gerekçesi olarak öne sürmekte.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Yani kadınlarda şiddet 1'inci gerekçe.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 9

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet.

Ama biz bunu boşanmış bireylerle yaptığımız için onların kendi dinamiklerini o çerçevede düşünmek gerekiyor.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Erkeklerde de yakın çevreye karşı...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Yakın çevreye müdahale, anne-babaya ya da erkeğin ailesine saygısız davranma olarak belirtmişler.

Kadınlar, doğal olarak, boşanma sürecinde erkeklere göre daha fazla gerekçe dile getiriyorlar. Mesela şiddet, alışkanlıklar, aldatma bir evlilik kurumunu sonlandıran faktörler olarak aynı anda belirtilebiliyor evlilik kurumunu sonlandırırken, erkekler daha az sayıda faktörü dile getiriyorlar boşanma gerekçesi olarak.

Hukuksal süreçten birazcık bahsedelim. Burada, boşanan bireyler genel olarak -neredeyse yarısı- avukat yardımı almadan kendileri boşanmayı gerçekleştirmişler ve bu kendi boşanma süreçlerini takip eden bireyler daha çok, eğitimsiz ve ilkökul mezunları. Eğitim seviyesi daha arttıkça boşanma sürecinde profesyonel bir destek alanların oranı artıyor. Fakat boşanma sürecinden sonra, "Avukatım olsaydı..." ya da "Boşanma sürecini farklı bir şekilde yönlendirseydim bunun maddi-manevi sonuçları farklı olurdu." diye bir öneri ya da tavsiye ya da başka bir bakış açısını da dile getiriyorlar bireyler.

Boşanmaların yaklaşık üçte 1'i eşleriyle çekişmeli şekilde sonlanmış, çekişmeli bir dava sürecinde boşanmışlar. Anlaşmalı boşananların oranı yüzde 70'ler civarında. Tabii, bunun içinde avukat yönlendirmeli anlaşmalı boşanmalar ya da çiftlerin kendi aralarındaki anlaşmalarıyla sonlanan evlilikler görüyoruz.

Anlaşmalı boşanmayı tercih etme nedenleri var. Yani bunu gerekçelendirdiklerinde, genelde bunu hızla sonuçlandırmak ve bir çatışma yaşamamak, varsa çocukların bu işten çok fazla mağdur olmamasını sağlamak adına çiftler genelde anlaşmalı boşanmayı tercih ediyorlar.

Yani anlaşmalı boşanmada genelde tek celseye ya da ortalama bir ayda hukuksal süreç sonlanabiliyor çekişmeli boşanmada 5-6 celseye, ortalama bir buçuk iki seneye kadar uzayabilen bir hukuksal süreçten bahsediyoruz.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – "Şimdiki aklım olsaydı boşanmazdım." diyenlerin oranı var mı?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Tabii bu çalışmada onları da sorduk, boşanma sonrası duygusal durumlarını irdeledik. Onunla ilgili yarı çok detaylı bir sunum olacak, vaktiniz müsait olursa davet etmek isteriz açıkçası.

"Bu mahkeme süreçlerinde en fazla neler gündeme geliyor?" diye kategorize ettiğimizde, velayet, özellikle beş yıldan daha fazla evli olan ve çocuklu çiftlerin en fazla gündem maddesi mahkeme sürecinde. Nafaka daha çok, çocuklu kadınlar tarafından dile getirilmiş bir süreç. Mal rejimi, yüksek eğitilmiş ve beş yıldan az evli kalmış, çocuğu olmayanlar arasında daha fazla dile getirilmiş bir hukuksal süreç. Tazminat da yine otuz dört yaşından küçük, yüksek eğitilmiş, çocuksuz bireylerde boşanma sürecinde gündeme gelen maddeler arasında.

Biz, yasa uygulayıcılar tarafından boşanmanın hukuksal sürecine baktığımız zaman, özellikle yasa uygulayıcıların yüzde 55'i nafaka uygulamalarının yeniden revize edilmesi gerektiğini belirtmişler ve bunun üzerinde çalışmalar yapılması gerektiğini öneriyorlar. Sunumumda da onunla ilgili kendi önerileri çok kısaca, özet hâlinde var. Ben zaman sıkıntısından dolayı biraz hızlı geçiyorum.

Yasa uygulayıcıların yine yüzde 40'ı velayet uygulamasının, bununla ilgili maddelerin yeniden elden geçirilmesi gerektiğini öneriyorlar, bununla ilgili gene tavsiyeleri var. Raporda bulunmakta.

Tazminat davalarıyla ilgili, yasa uygulayıcılar yüzde 26'lar civarında revize edilmesini istiyorlar ve ne tür revizeler yapılması gerektiğiyle ilgili önerileri gene var.

Son olarak, mal rejimiyle ilgili yine önerileri var. Bu, boşanma davalarındaki hukuksal süreçlerde etkili faktörlerden birisi.

Her ne kadar yasa uygulayıcılar Medeni Kanun'u modern bulsalar da yeterli görmüyorlar ve bunun mutlaka geliştirilmesi gereken yönleri olduğuna vurgu yapıyorlar görüşmeler esnasında. Burada, Medeni Kanun'da kusur ilkesinin aranması, boşanma gerekçelerinde özel maddelerin pratikte kullanılmaması, evi terk eden kişi için dava açabilmek için üç sene beklemek zorunda olması gibi faktörlerin bu boşanma sürecini daha da ağırlaştırdığını, daha travmatik etkileri olduğunu dile getirmekteler.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Peki "bu özel sebeplerin kısıtlanması" dediniz. Yani ben medeni hukuk anlamında diyorum. Çünkü bizde boşanmanın genel sebepleri, özel sebepleri vardır. Mesela genel sebep evlilik birliğinin temelinden sarsılması, özel sebep cana kast ve pek fena muamele gibi çeşitli özel sebepler var. Yani bu özel sebeplerden ziyade genel sebepleri kullanarak mı boşandıklarını dile getirmişler ben onu anlayamadım.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Emre Bey bu konuda daha detaylı bilgi verebilecek zannımca.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ EMRE ERTEKİN – Araştırmamızda yapılan görüşmelerin sonucunda çıkan, tabii ki bütün boşanma nedenlerine ilişkin yapılan araştırmalar genelde eski ifadesiyle yani eski Medeni Kanun'daki ifadesiyle şiddetli geçimsizlik, yeni ifadesiyle evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebine dayanıyor. Yüzde 90'ın üzerinde oranlarda böyle gerçekleşiyor.

Malumunuz olacağı üzere, Kanun'da düzenlenmiş olan özel sebeplerin çok kesin delillerle kanıtlanması gerekiyor. O nedenle bir etken bu. İkincisi, şunu görüyoruz: Sosyolojik açıdan da bakıldığında araştırma sonuçlarına, buradaki evliliği sona erdirmeye ya da

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 10

boşanma kararını verme bir süreç ve bütün sebeplerin bir araya gelmesiyle oluşuyor. O yüzden tek bir sebebe dayandırmak çok da mümkün olmuyor. Dolayısıyla, genellikle şiddetli geçimsizlik ya da evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebi yüzde 90'ın üzerinde etkili oluyor.

Bizim araştırmamızda, kanun, yasa uygulayıcılarla yapılan görüşmeler ve özellikle akademisyenlerle yapılan görüşmelerde bu sorun nedeniyle ve Avrupa'da, özellikle İsviçre Medeni Kanunu'nda... Bizim Medeni Kanunu'muz değiştirilirken İsviçre Medeni Kanunu tabii biraz örnek alınıyordu, daha önceki Medeni Kanun da öyle. Şimdiki İsviçre Medeni Kanunu'nda artık genel ya da özel sebep ayrımı yok. 3 tane temel sebep var. Dolayısıyla akademisyenlerimiz ve yasa uygulayıcılarımızın çoğunluğu bu İsviçre Medeni Kanunu'ndaki uygulamanın örnek alınarak, bu özel sebep uygulamasının kaldırılmasının çok daha uygun bir uygulama olacağı görüşündeler.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Şunun için sordum Emre Bey: Biz genelde avukatlar olarak, uygulamada özel nedenlerin ispatı çok zor olduğu için, bir zinayı, cana kastı, pek fena muameleyi, akıl hastalığı gibi nedenlerin ispatı zor ve zahmetli olduğu için genelde böyle bir sebep olsa bile bunun hepsini biz evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına dayandırıyoruz. Demek ki o 410 kişiyle yapmış olduğunuz araştırmadaki çiftler de aynı şekilde özel nedenlerin zor olduğunu düşünerek genel nedenlerle boşanma talep etmişler, akademisyenler de aynı fikirde.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ EMRE ERTEKİN – Aslında bu, 410 çiftte sorulan bir soru değil, bu daha çok, şimdi araştırmanın yani örnekleme açısından bir 410 boşanmış çift var, bir de 90 kişilik akademisyen ve yasa uygulayıcı var. Aslında bu soru yasa uygulayıcılara ve akademisyenlere sorulan bir soruydu, onların görüşünü yansıtıyor. Yani neredeyse çoğunluğu demeyeyim, neredeyse tamamı bu özel sebep uygulamasının artık işlerliğini olmadığını, dolayısıyla bu yönde bir değişiklik yapılmasını öneriyorlar.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Kullanılmıyor artık yani uygulamada, çok istisna kaldı özel nedenler.

BAŞKAN – Tamam.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özur diliyorum Sayın Başkan. Tek bir soru...

BAŞKAN – Peki, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Üstadım, dediniz ki: "Bazı görüşler var, efendim bu özel sebeplerin kaldırılmasına yönelik."

Bu görüşler dediğiniz, öğretim üyeleri midir? Akademisyen dediğiniz, mesela mahzuru yoksa isim telaffuz eder misiniz, kimler bunlar?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ EMRE ERTEKİN – Şimdi, tabii, isim isim bütün akademisyenleri hatırlamamakla birlikte özellikle bu konuda bize danışmanlık veren Profesör Doktor Şükran Şıpka Hanımefendi'nin bu konuda kapsamlı bir önerisi var. Kendisi de Komisyon'da sanırım müsait olduğunda dinlenecek.

BAŞKAN – Dinleyeceğiz kendisini.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ EMRE ERTEKİN – Önerisini kendisi, tabii, daha ayrıntılı olarak dile getirecektir. Bizim araştırma raporumuzda da önerisi ayrıntılı olarak yer alıyor.

BAŞKAN – Bu bahsettiğiniz "uygulayıcılar" derken mahkemedeki uygulayıcılar yani hâkimler var...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ EMRE ERTEKİN – Yani yasa uygulayıcılarından kastımız hâkimler ve avukatlar.

BAŞKAN – Tamam.

Teşekkür ediyorum Emre Bey.

Evet, Yasemin Hanım, devam edelim.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – 2003 ve 2013 yılları arasındaki dava sayısındaki artış grafikler üzerinde görüyoruz ama bu süreçte 2010 yılında bir kısalma var çok küçük miktarda ama dava süreleri ortalama gün sayısının azaldığını görebiliyoruz grafik üzerinde.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Nüfus artışıyla oranı nedir dava sayılarının artışının?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Ona bir bakabiliriz yani o sayıları...

BAŞKAN – Dava süreleri...

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Dava sayıları...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Dava sayısı ve süresi.

BAŞKAN – Sayılarının sürelerine oranı burada.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet.

SAİT YÜCE (Isparta) – Başkanım, benim de iki tane kısa sorum var.

BAŞKAN – Buyurun.

SAİT YÜCE (Isparta) – Birisi, görücü usulü ile diğerleriyle ilgili bir oran var mı boşanmalarda yani evlilikleri görücü usulüyle olmuş veya diğer şekilde?

İkinci sorum; 410 kişinin, bu araştırma batı ve doğu illeri gibi bir bölgesel veri var mı? Mesela "Yüzde 60 kadınlardan geliyor böyle bir talep." dediniz. Yani doğu ve güneydoğuda ben çok tahmin etmiyorum, biraz batı oranları mıdır o?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Bu çalışma nitel bir çalışma yani her ne kadar bölgesel... On iki bölgeden boşanma oranları en yüksek olan 29 ilde yaptık biz bu çalışmayı ama genellemek tabii ki

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 11

haksızlık olur. Bu toplam boşanmış bireylerin toplam sayısındaki oranından bahsediyoruz. Genelde boşanma kararını alan, yani kimin boşandığı değil, boşanma kararını alan kişinin kadınlar olduğunu ifade ediyor. Yani boşanmış erkek bireyler de eşinin boşanma kararı aldığını, boşanmış kadın bireyler de kararı kendilerinin aldığını ifade ediyorlar.

BAŞKAN – Burada önemli olan şu anladığım kadarıyla, sizin söylediğiniz: En çok boşanma olan kaç il dediniz?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI EMRE ERTEKİN – 29.

BAŞKAN – O zaman sizin dediğiniz, bu araştırma en çok boşanma oranı olan 29 ilde yapılmış.

SAİT YÜCE (Isparta) – Diğer illerle ilgili görücü usulü...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Yani zaten şurada çok hızlıca görürsek, boşanma oranları güneydoğuda çok düşük, binde 0,11 civarında.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – En yüksek bölge?

BAŞKAN – Antalya.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Şurada, zaten güneydoğuda, Hakkâri’deki oranı görüyoruz, en düşük. Türkiye’deki boşanma oranlarının en düşük olduğu iller, on il burada zaten.

BAŞKAN – Tamam, devam edelim Yasemin Hanım.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Burada aile mahkemelerinin 2013 yılı rakamlarına göre hâkim başına dava sayısı yaklaşık 2 bin civarında. Buradaki önemli bulgulardan birisi de bu.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Bir yılda düşen dava sayısı mı?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet.

Mahkeme uzmanları... Yani taraflar, özellikle yasa uygulayıcılar tarafından, az önce belirtildiği gibi, hâkimler, mahkeme uzmanları ve avukatlarla görüşme yapıldı. Herkes kendi tarafında sorunlarını ve çözülmesi gereken problemleri dile getirdiler. Burada detaylı olarak mahkeme uzmanlarının aslında sorunlarını ve taleplerini de görebilmekteyiz bu çalışma içerisinde.

Bundan sonrası önerilerle ilgili, vaktimiz olursa diye biz sunuma koyduk ama bu süreçte muhtemelen bunları konuşacağız zaten, siz nasıl uygun görürseniz. Yani dilerseniz diğer sunuma...

BAŞKAN – Hızlıca geçelim...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şurada bir sorum var Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Dediniz ki: “Aile mahkemelerinde 2013 yılı rakamlarına göre hâkim başına düşen dava sayısı 1.858.” Şimdi, takdir edersiniz, aile mahkemesinin bulunmadığı yerlerde...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Asliye hukuk mahkemesi aile mahkemesi sıfatıyla bakıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – ...sıfatıyla bakıyor. Şimdi, bu asliye hukuk mahkemelerindeki yerler de dâhil mi veya bu araştırma yapılan 29 ille mi ölçülü? Gayet rahat, büyük şehirlerimizdeki aile mahkemeleri sayılarına baktığımız zaman bu rakamların çok çok üstünde. Bunu Hakkâri’deki veya aile mahkemesinin bulunup da boşanma oranının çok düşük olduğu yerlerdeki hâkimleri de bu hesaba dâhil ettiniz? Böyle bir dâhil etme olduysa bu istatistik çalışmanın her aile hâkimine düşen dosya sayısı 1.858 diye nitelendirilmesi doğru yere bizi götürmez. Yani o zaman, dünya standartlarını hakikaten yakalamış oluyoruz ki ben mümkün değil bu diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Bu veriye nasıl ulaştık Emre Bey?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ EMRE ERTEKİN – Bu veri, tabii, UYAP’tan alınan veriler, Adalet Bakanlığı verileri. Yani Sayın Vekilin de belirttiği gibi ortalama bir rakam, dolayısıyla, tabii ki, İstanbul’daki bir hâkimin ya da Ankara’daki bir hâkimin baktığı dosya sayısı ile Hakkâri’deki aynı değil.

BAŞKAN – Türkiye ortalaması mı bu?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ EMRE ERTEKİN – Tabii, Türkiye ortalaması.

Yani aslında, bakarsanız bu rakam, tabii ki, çok da bizim önerilerde dikkate alacağımız bir rakam değil.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Şöyle söyleyeyim, büyük şehirler, işte, Ankara, İzmir ve İstanbul adliyelerinin hemen hemen tüm adliyelerinde mutlaka bir aile mahkemesi vardır ama Anadolu’ya gittiğinizde, taşrada ilçelerde kesinlikle aile mahkemesi yok yani çok istisnai, çok büyük bir ilçede ancak oluyor. Yani birçok Anadolu ilinin ilçesinde aile mahkemesi yok ve orada asliye hukuk mahkemeleri aile mahkemesi sıfatıyla, işte, ticaret mahkemesi sıfatıyla, onlar bu tip davalara bakıyor. Yani oradaki asliye hukuk mahkemelerinin görev ve yetkileri biraz daha fazla. Onun için, hani, taşrada sadece şehir merkezlerinde var aile mahkemeleri ama hani büyük şehirlerde yani orada avukatlık yapanlar bilir...

BAŞKAN – Yok, onu biliyorum. Yani bu sadece bir bilgi, çok kayda alacağımız değil ama bir bilgi bu bizde.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Evet.

Büyük şehirlerde aile mahkemeleri vardır hemen her adliyede ama Anadolu’da her adliyede aile mahkemesi yok. O yüzden, ben Mahmut Bey’e katılıyorum, bence bu doğru bir istatistik değil çünkü asliye hukuk hâkimlerinin de aile mahkemesi dosyalarına baktığını esas aldığımızda, örneğin Konya’nın Akşehir ilçesinde aile mahkemesi yok, orada asliye hukuk hâkimi bakıyor. İşte, benim

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 12

ilimde 17 tane ilçe var, 17 ilçenin hiçbirinde aile mahkemesi yoktu mesela. Yani, o yüzden, bu çok bence doğru bir istatistik değil. Bir de, UYAP tamamen orada, size aile mahkemesindeki davaları verir, çok doğru bulmuyorum ben açıkçası.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ EMRE ERTEKİN – Şöyle: Bu, aslında bizim araştırmanın tasarımında yer alan beklediğimiz, buna göre öneriler geliştireceğimiz bir veri değildi ama bunu ekstra olarak bize verdiler. Dediğiniz gibi, tabii, yanlış bir istatistik diyemeyiz, mevcut duruma göre yapılmış, ama çok da sonuçlarda ve önerilerde dikkate alacağımız bir veri değil.

BAŞKAN – Önemli olan önerilerde ne kadar dikkate alacağız.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ EMRE ERTEKİN – Şimdi, Adalet Bakanlığının bu adli sicil ve istatistik birimi, kendi işlerine yarayacak olan verileri düzenleyip, tutup yapıyorlar ama tabii ki, yani komisyonun talebi doğrultusunda yani bununla ilgili daha ayrıntılı bir çalışma yapabilirler, çünkü kendi ellerinde. Her ile ağırlıklı olarak bu veriyi sağlamaları mümkün.

BAŞKAN – Boşanmanın en yüksek olduğu iller bir ölçü olabilir, işte, az önce dediğiniz, 29 il dediğiniz illerde dosya başı ne kadar oluyor, o bir ölçü olabilir gibi. Onları bilahare tartışabiliriz.

Candan Hanım, buyurun.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sunumda atlandıysa, özür diliyorum ama, bu özellikle yeni evliliklerin ve ilk evliliklerin yüzde kaç boşanmayla sonuçlanıyor, böyle bir verimiz var mı Türkiye için? Onu atladıysak bilmiyorum, ben görmedim, iki yıl vardı ama.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Var. Bu, Türkiye aile yapısı araştırmasında boşanma süreçleri yani kaçınıcı yılında boşandığıyla ilgili bir bilgimiz var.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Yeni evlilikler yani bir günlük de olsun, bir yıl belki. Hani yeni diyeceğimiz, henüz yeni evlendiler...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – İlk bir yılında boşananların oranı var. Dilerseniz bulabiliriz hemen ama sunum daha uzamasın diye biz almamıştık.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Teşekkür ederim.

Daha sonraki sunumlarda sunabilirsiniz mutlu oluruz.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Tabii.

BAŞKAN – Şu da var zaten değil mi: Bu araştırmalar Bakanlığın sitesinde var mı, tamamı?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Var, evet. PDF olarak var, indirilebiliyor tamamı.

BAŞKAN – Önerilere geçelim mi? Nasıl yapalım, önerileri daha sonra mı konuşalım?

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Yarın geçsek, çünkü bizim KEFEK’te bir toplantımız var.

BAŞKAN – KEFEK, benim de var.

İkinci sunuma geçelim, önerileri sonra konuşalım o zaman, daha sonraki toplantılarda konuşabiliriz. Diğer sunumumuzda ne vardı Rahime Hanım?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkürler Yasemin Hanım.

Emre Bey, teşekkür ediyorum.

Önerileri konuşacak vaktimiz olacak daha ilerleyen zamanlarda, bir önce sorunları...

Buyurun Rahime Hanım.

2.- *Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Rahime Beder Şen’in, aile eğitim programı ile evlilik öncesi eğitim programı hakkında sunumu*

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Bakanlık olarak şu anda uygulamakta olduğumuz iki programdan bahsedeceğim, iki hizmetten bahsedeceğim sizlere. Aile eğitim programı, biz Başbakanlığa bağlı Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğüyken 2006 yılında Başbakanlık genelgesiyle aile eğitim programlarını hazırlamak görevi bizim genel müdürlüğümüze verilmişti. Biz de o tarihten itibaren bu konuda çalışmalarımızı geliştirdik ve her yıl yenileyerek ve yeni...

BAŞKAN – Pardon, bunu dağıttınız mı, dosyalarda var mı?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Dosyalarda yok, dosyalarda bilgi notu var.

BAŞKAN – Sunumu koymadınız, bilgi notu koydunuz.

Tamam, peki. Geniş bilgi notu koydunuz...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Aile eğitim programını biz hazırlarken kurum uzmanlarının yanı sıra, üniversiteler, akademisyenler, kamu kurum kuruluşlarından temsilciler, uzmanların, toplam 170 kişinin katılımıyla aile eğitim programının içeriklerini hazırladık. 2009 yılında başlamıştık, şimdi ihtiyaca binaen her yıl yeni modüller ekliyoruz. Aile eğitim programı kapsamında eğitim, iletişim birinci modülümüz. hukuk, iktisat alanımız. Medya ve sağlık alanlarında 26 modül şeklinde organize edilmiş eğitimler yer almaktadır. Bu eğitimler ülkemizde sağlıklı, mutlu ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 13

müreffeh ailelerin oluşması için ailelerin bu alanlardaki hizmetlerden daha etkili bir biçimde yararlanmalarına, aile içi süreçlerini işlevselleştirerek yaşam kalitelerinin artmasına ve ellerinde bulunan kaynakları etkili bir şekilde yönetebilmelerine, karşılaşılabilecekleri çeşitli risklere yönelik önlemler almalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Aile eğitim programı 2013 yılından günümüze, ocak 2016'ya kadar Türkiye genelinde 237 eğitici eğitimi açtığımız ve 7.336 eğitici yetiştirdiğimiz bir programdır yani şu anda Türkiye çapında bütün illerimizde 7.336 eğitimcimizle halk eğitimleri devam etmektedir. 81 ilde halka yönelik eğitimlerimizde de 6.905 kez halk eğitimi açılmış ve 424 bin 286 kişi eğitilmiştir. Ancak bu programımızın içerisinde 198 konu yer almakta yani bu sayılar bu 198 konunun hepsinin aktarıldığı değil yani biz bu kadar aileye dokunduk ya da kişiye dokunduk ama hepsi bu programı tamamen eğitim ortamında almadılar, seminer ortamında birer saatlik, bir buçuk saatlik katılımı aldılar.

Aile eğitim programına 2014 yılında, madde kullanım riski ve madde bağımlılığından korunma modülü ekledik. İçeriğinde olmasıyla beraber bu konuyu yeniden ele aldık, ayrıca ele aldık. Çünkü bu konu, işte, gündemimizde olan, Türkiye'nin ve dünyanın en önemli konularından biri olduğu için ayrıca ailelere bir el rehberi hazırlama gereği duyduk.

Yine, üstün yetenekli çocuklar ve ailelerine yol gösterici bir modül daha ekledik, aile ve İnternet modülünü ekledik çünkü İnternet'in aileyle ilişkisi giderek artarak devam ediyor.

Evlilik öncesi eğitim programına ise, evlilikte eş seçimi konusunu ekledik. Evlilik öncesi eğitim programımızdan bahsedeceğim. Bu, aile eğitim programı içeriklerinden oluşturulmuş bir program. Burada da önce biz, evlenmek üzere başvuran çiftlere bu programı uygulayacağız diye yola çıktık, ancak ardından askerlere, üniversite son sınıf öğrencilerine ve toplu gruplara uyguladığımız için, onlar da 20 yaş civarında olduğu için er ve erbaşlar, evlilikte eş seçimi konusunda eklemeye gereği hissettik.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim.

BAŞKAN – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Yani bu evlilik programlarıyla ilgili, yurt dışında, bildiğimiz kadarıyla, bu, ders müfredatlarında küçük yaşlardan itibaren yavaş yavaş veriliyor. Bizde de yani bu acaba eğitim aşamasından itibaren okullarda müfredat anlamında konulsa daha doğru, daha şey olmaz mı? Yani yaş ilerledikçe de daha doğru kararlar sanki verilir gibi geliyor.

Teşekkür ederim.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Aslında istenen bir durum olmakla beraber, bu evlilik öncesi eğitimlerin bütün ülkelerde farklı uygulamaları var, ancak biz bunları da araştırdık, burada anlatmayacağım ama var ayrıntıları. Zorunlu hâle getirilmesini de zaten insan haklarına aykırı olduğu için öyle bir şey yapamıyoruz. Ancak, okul müfredatında da aslında yeterince iletişim konuları yer almakta ama biliyorsunuz bizim millî eğitim müfredatımız sınava hazırlıkla geçtiği için hani ekstra bir ders olarak konup konmamasını bilmiyorum, zaten bizim programımız yetişkin eğitim programı olduğu için 15 yaş üstü herkese açık. Bu programı İnternet üzerinden de, uzaktan eğitimle de verebiliyoruz biz. Yani biz Bakanlık olarak bu alanda üstümüze düşen görevleri yapıyoruz, ancak millî eğitimin de zaten bir aile eğitim programı var, o da ebeveynlere yönelik bir aile eğitim programı sadece ama size katılıyorum evlilik öncesi eğitimle ilgili.

2016 yılında ise aile değerleri eğitimi ekliyoruz. Aile değerleriyle ilgili yani "Ailede değerler eğitimi nasıl verilmeli."yle ilgili bir modül hazırlığındayız, bir ay içinde çıkaracağız kitabımızı. Tek ebeveynli ailelere bir el kılavuzu hazırlıyoruz yine, o da iki ay sonra çıkacak. Bir de ailede kuşaklar arası ilişkilerle ilgili bir kitabımız hazırlık aşamasında. Bunları, bu modülleri de kitap hâline getireceğiz. Burada, aslında bizim 198 konudan oluşan aile eğitim programımız evrensel değerleri içermekte yani aile eğitim programı içerisinde var, ancak biz aile içinde yaşanan birtakım sorunları da düşünerek yeniden, ailede değerler eğitimi nasıl verilmeli, aile değerleri nasıl kazandırılmalı çocuklara diye bu konuyu da çalışıyoruz.

Yine, 2013 yılında aile eğitim programı ve evlilik öncesi eğitim programlarının e-öğrenme yoluyla yaygınlaştırılması amacıyla başlatılan proje de 2014 Mayıs ayında tamamlanmıştır ve halkın kullanımına açılmıştır. Aile eğitim programımıza ilişkin "aep.gov.tr" adında bir resmî İnternet sitemiz var. İllerden bütün eğitimcilerimiz hangi konuda hangi gruba eğitim verildirse biz onu takip edebiliyoruz. Her pazartesi hangi ilde ne eğitimi yapılmış, bunları istatistiksel olarak gerekli yerlere sunma imkânımız var.

Evlilik öncesi eğitim programı da 2012 yılında hazırlanan bir program. Amacımız, aile kurmak amacıyla bir araya gelen çiftlerin evlilik hayatına hazırlanmalarıydı. Eş seçimi, evlilik öncesi süreçte çiftlerin birbirlerini iyi tanıması ve evliliğe ilişkin, biraz önce araştırmamızda da vardı bu vurgu, gerçekçi beklentiler, yani boşanma araştırmamızda ben gördüm, oluşturabilmelerini de sağlamak amacıyla böyle bir program hazırladık. Etkili iletişim kurma yollarını ve olası sorunlarla nasıl baş edebileceklerini de bilmeleri için evliliğe iyi bir hazırlık ve başlangıç yapabilme fırsatı vereceğini düşünerek hazırladığımız bir program. 4 kitap hâlinde, yine aile eğitim programı kitapları içerisinde seçilen, birinci kitabımız ve birinci dersimiz evlilikte iletişim ve yaşam becerileri, iletişim, çatışma çözümü olmak üzere konular var. Yeni evlenecek bireylerin bileceği kadar bir aile hukuku bilgisi veriyoruz ve evlilik ve sağlık, bir de eğitici el kitabımız olmak üzere ayrıştırıyoruz.

Bugüne kadar yurt genelinde 3.197 eğitici yetiştirdik ve 305 bin 993 kişiye eğitim verildi, evlilik öncesi eğitim hem toplu gruplara hem de belediyelere başvuran çiftler olmak üzere, toplam sayı burada yer almakta.

Evlilik öncesi eğitim programından 2012'de biz pilot bölge olarak biz Ankara'yı seçtik, Bakanlığın ilk kurulduğu aylardı ve Keçiören Belediyesi, Çubuk, Altındağ ve Mamak belediyelerinde yeni evlenecek çiftlere bu programı toplam üç saatte aktardık yani iletişim, çatışma çözümü, evlilik hukuku ve evlilik ve sağlık olmak üzere. Tabii ki yeni evlenecek çiftleri çekmek biraz zor. Neden?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 14

Onlar düğün hazırlıklarıyla ilgili işlerinin daha önemli olduğunu düşündükleri için zaman ayırmak istemiyorlar evlilik öncesi eğitim programına. Ancak, belediyelere biz bir ödül karşılığında, çekelim genç çiftleri diye söylediğimizde, bir küçük altın karşılığında geldiler, dinledikten sonra çok etkili olduğunu söylediler. Ancak biz şunu da düşünüyoruz ki: Evlenmiş olsalar bile, evlilik öncesinde yakalamasak bile bu çiftleri, evlilik sonrasında da iletişim, çatışma çözümü en çok aile eğitim programlarında anlatılan konularımızdan, çünkü herkese lazım.

Bu arada, Genelkurmay Başkanlığından ve Jandarma Genel Komutanlığından bize talep oldu 2013 yılında, 2014 yılında. Yüksek rütbeli subayları biz Bakanlıktaki ekip arkadaşlarımızla beraber eğittik, üç gün sürüyor evlilik öncesi eğitici eğitimimiz, diğeri beş gün sürüyor ve sertifikalı bir program aile eğitim programı. Evlilik öncesi eğitim, katılım belgesi. Yüksek rütbeli subaylar, şu anda her akşam, Jandarma Genel Komutanlığında askerleri eğitime alıyorlar, özellikle iletişim ve çatışma çözümü ve evlilik sağlığı konusunda alıyorlar ve bize bu bilgiler geliyor, biz de onları topluyoruz.

Suriyeliler için aile eğitim programının 2014 yılında... UNICEF'in de desteğiyle, bazı konularının Suriyeliler için önemli olduğunu düşündük, çünkü biz daire olarak, genel müdürlük olarak Bakanlığın koordinesini de yapan bir birim olarak şu anda afet ve acil durumlarda psikososyal destek hizmetlerini yürütüyoruz ve burada Suriyelilerle ilgili onlara en lazım olabileceğimiz konuları seçtik, UNICEF'in katkılarıyla Arapçaya çevirdik ve kamplarda -şimdi kamplarda başladık ama önümüzdeki günlerde kamp dışına da ulaşacağız- Arapça olarak bizim eğitimcilerimiz aracılığıyla eğitimler verildi. Şu anda yayınlarımız var, fazla olmadığı için size getirmedim, tekrar basacağız çünkü bütün konuların çevrilmesi gereği hissedildi. İlk etapta, hepimiz biliyoruz ki, Suriyeliler yurtlarına dönecekler diye düşünürken ama aradan geçen zaman, zaten göçle gelen nüfusun, en az yüzde 50'sinin kalacağıyla ilişkin bilgiler vermekte bize yapılan araştırmalar. O nedenle, diğer bütün konular, çünkü hukuk da artık onlar için önemli, bizim ilk çevirdiğimiz konular, sağlık, hijyen, gebelik, anne sağlığı gibi konulardı, ilk etapta lazım olacağını düşündüğümüz konulardı. AFAD koordinasyonunda UNICEF Türkiye temsilciliğiyle birlikte bu projeyi de hayata geçirdik. Bunlar eğitimlerimizden sahneler. Ve biraz önce söylediğim gibi, hayatın ilk çeyreği evlilik ve aile hayatı, aile yaşam becerileri, okul aile ilişkileri, sağlıklı yaşama ve hastalıklardan korunma, üreme sağlığı ve sağlıklı annelik ve ilk yardım konuları seçilmişti daha önce.

Suriyeli 105 eğitici yetiştirdik. Şu anda Suriyeli, Arapça...

BAŞKAN – Bu önemli bir sayı, güzel bir sayı.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Kamp içinde sadece. Şu anda, 2016, Suriyelilerle ilgili yapacağımız planlamada Başbakanlıkla birlikte çalışıyoruz Başbakanlığın koordinesinde diğer kurumlarla. Bu planlamada bütün konular çevrilecek ve daha fazla sayıda Suriyeli eğitici yetiştirmek hem onlara maddi imkân sağlaması açısından önemli. UNICEF, bu hazırlık çalışmalarında ödeme yapamamakla beraber Aralık ayından itibaren eğitim başına bir Suriyeliye 20 lira ödüyor. Aslında çok düşük ama...

BAŞKAN – Eğitime gelenlere mi?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Verenlere. Kırk dakikada ve okulların tatil olduğu cuma ve cumartesi günleri çadır kamplarda sürekli eğitimler veriliyor şu anda. Yani sürekli, kadın, erkek, yetişkin, işte, 15 yaş üstü herkese vermeye çalışılıyor. Bunların bilgisini de yine biz raporluyoruz daire başkanlığı olarak.

BAŞKAN – Buyurun V ekilim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, tek bir soru...

Bu Suriyelilerle ilgili Avrupa Birliğinden bize gelen ne kadar fon var?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Aslında çok fazla fon var ama Avrupa Birliğinden ve Birleşmiş Milletlerden gelen fonların kullanımında maalesef sıkıntılar var. Geçen yıl Dışişleri Bakanlığında haziran ayında yaptığımız toplantıda acil veriyoruz...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani iade edilen var mı? Bana gelen bilgiler, kullanılmadan iade edilen veya başka amaçla harcananlar da var...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – İade edilen değil ama Birleşmiş Milletler özellikle şöyle yapıyor: Biz defalarca görüşmeler yaptık, geçen gün yine bir toplantıda beraberdik Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle. Her yıl onlara, kendi, Birleşmiş Milletlerden gelen bağışlar aracılığıyla verilen fonlar içerisinden bize sunuyorlar, diyorlar ki: "Suriyeliler için biz konteynerler vereceğiz." Ve biz Bakanlık olarak afet ve acil durumlarda psikososyal destek hizmetlerinden sorumlu koordine birimiz. Beraber çalıştığımız diğer kurumlar yani ana çözüm ortaklarımız, diyanet, Kızılay, işte, Gençlik ve Spor Bakanlığı, AFAD, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Turizm Bakanlığı gibi bakanlıklarla iş birliğinde çalışıyoruz ama şimdi hepimiz için bunu aynı şekilde söylüyorlar. Psikososyal destek hizmeti önemli çünkü hem Avrupa Birliği hem Birleşmiş Milletler bunu önemsiyor. Ancak, fonların kullanımı esnasında sürekli onlarla ilgili... Mesela psikososyal destek hizmetlerinde biliyorsunuz gizli tutulması gereken bilgiler de var. Yani eğer kadınla bir danışmanlık hizmeti yapıyorsanız o bilgilerin hepsini almak üzere vermeyi taahhüt ediyorlar fonları. Biz orada biraz sıkıntı yaşıyoruz ver her seferinde işte fon azaltılıyor. Mesela Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği bize, 2013 yılında geldiğinde "100 tane psikososyal destek hizmeti veren sözleşmeli alınacak ve iki yıl çalıştırabileceğiniz personel alın, biz onları ödeyeceğiz. 50 tane tercüman alın." dediler. Ardından da "Konteynerler size vereceğiz. Size vereceğiz ve bu hizmetler konteynerlerde yürütülecek." Ama hâlâ, biz 2016'dayız, hâlâ bu projenin Birleşmiş Milletler üst yönetiminden geçmesini bekliyoruz ve o arada 75'e düşürdük sayıyı, 50'ye düşürdük, şu anda 20 personel diyorlar yani ben o alanda ümitli değilim. Yani Türkiye üzerine düşen görevi yaptığı hâlde, Almanya, diğer ülkeler de hem vereceğiz diyorlar ama şu anda

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 15

hiçbirini kullanıma açmadık. Şu anda biz 2016 için birçok proje önerdik, gerçekten de büyük miktarda fonlar var. Onların görüşmeleri Kalkınma Bakanlığımız tarafından yapıldı. Eğer alabilirsek onları alacağız ve burada da kullanacağız. Gerekirse de istihdamında da, mesela Suriyeli psikososyal destek elemanı da almak istiyoruz, AB fonları karşılarsa.

Burada kamplar var, kamplarda devam ettiğini söylemişim. Eğitici eğitimlerimiz 2014 Aralıktan 2015 Mayıs'a kadar tamamlandı, Mayıs ayından itibaren sadece ramazanda tatil vererek eğitimciler kamplarda bu eğitimlerini sürdürüyorlar. 12 barınma merkezinde 25'şer kişilik gruplara vermelerine özen gösteriyoruz.

BAŞKAN – Bunlar sadece kamplara mı? Kamplar dışındakilere henüz gelemedik, yeni başlayacağız.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Kamplara. Kamp dışına bu Avrupa Birliği fonuyla yapmayı planlıyoruz.

BAŞKAN – 2016'da yapacağız inşallah, tamam.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – 2016'da

10 kampa daha şu anda bir planlamamız var.

Aile ve boşanma süreci danışmanlığı da yine Genel Müdürlüğümüzün, Bakanlığımızın 2013 yılından itibaren yaptığı bir çalışma ve şu anda illerimizde devam eden bir hizmet olarak yürümekte.

Aile yapısı araştırmamız: Yine aynı Genel Müdürlüğümüzdeki Araştırma Dairemizin araştırmasına göre aralarında sorun olan eşlerin yüzde 63 gibi bir oranının dışarıdan destek almadığını tespit ettik. Yani "Eşinizle aranızda sıkıntı olduğunda kime başvurursunuz?" sorusuna verilen cevaba göre "Herhangi bir destek almıyorum." diyor. Ve biz buradan bunu da baz alarak harekete geçtiğimizde yine TÜİK'in 2013 verileri ve araştırmalarımızın verileriyle boşanmaların yüzde 40'ının evliliğin ilk beş yılı içinde gerçekleştiğini tespit ettik ve bu kritik dönemlerde oluşabilecek sorunlara karşı biz her ne kadar işte evlilik öncesi eğitim, aile eğitim programlarıyla desteklese de...

BAŞKAN – Rahime Hanım, pardon, bölüyorum ama az önce Candan Hanım'ın da sorduğu bir soru vardı. Bu ilk beş yıl genelde bildiğimiz bir şey artık, herkes öğrendi ama şu heyet de takdir edecektir, yakın çevremizde bir aylık, üç aylık, kırk günlük, altı aylık, üç aylık boşanmaları da duyar olduk. Bunlarla ilgili bir veri var mı elimizde?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Arkadaşım Mustafa Beylerin daire olarak yürüttüğü araştırmalar ki biz zaten öncesinde de Mustafa Bey'le beraber çalışıyorduk, Araştırma Dairesinde Daire Başkanı olmadan önce de. 2008 yılında bir boşanma nedenleri araştırması yaptık. Tabii ki yenisini sundukları için, hani, o belki eskidi. Orada da 1.200 boşanmış çiftle yaptığımız çalışmada yine benzeri sorunlarda ve bu 1.200 çiftin evliliğinin ilk bir yılında -şu anda oranı hatırlayamayacağım, yine var "web" sayfamızda o araştırmamız da- yarından fazlasının boşandığını tespit ettik ve genelde de birbirine, işte, sorumsuz davranışlar ve bunların büyük bir oranı da ailenin onaylamadığı evliliklerdi. Yani, eşler birbirini seçiyorlar ancak ailenin onaylamadığı evlilikler olduğunu söylemişlerdi o 1.200 kişinin yüksek bir oranı, şu anda hatırlayamayacağım.

BAŞKAN – Hayır, benim söylemek istediğim daha farklı bir şey.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Yani, giderek ilk bir yıla düştü.

BAŞKAN – Mustafa Bey, var mı sizde öyle bir bilgi?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – İlk bir yılda boşanmaların oranı arttı.

BAŞKAN – Ben şunu kastediyorum: "Düğünlülerden, ailenin onayladığı evliliklerde de şu an artış görüyoruz." gibi bir algı var toplumda yani düğün dernek, aile onaylıyor ama kırk gün sonra, üç ay sonra...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – İşte ilk bir yıla düştü Sayın Başkanım. Yani, ilk bir yılda boşanmaların oranı giderek artmakta diye biliyoruz.

BAŞKAN – -Mustafa Bey, sizi alayım mı?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞUT - Sayın Başkanım, bunu ölçebilmemiz imkân dâhilinde değil. Çünkü, ölçülerimiz "Hangi yılda evlendiniz, hangi yılda boşandınız?" Ay sormuyoruz, o yüzden araştırma olarak bilmemiz imkânsız.

BAŞKAN – Emre Bey, UYAP'tan çekebiliyor muyuz, böyle bir bilgi olabiliyor mu?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞUT – UYAP'tan da çekmemiz imkânsız.

BAŞKAN – Yok, olmaz. Nüfusla UYAP'ı karşılaştırmanız gerekiyor.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞUT – Aynen.

BAŞKAN – O da ayrı bir şey tabii.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞUT – Bu neredeyse imkânsız bir şey yani Mars'a şey göndermek bile daha kolay olabilir, hakikaten çok zor bir soru ölçme tekniği açısından.

BAŞKAN – Anladım, tamam.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞUT – Teşekkürler.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Yani, biz araştırmamızda 2008'de 1.200 kişiden bu veriyi aldık yani araştırmalarla yapılabilecek bir şey. Dosya üzerinden, evet, zor görünüyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 16

BAŞKAN – Tamam, devam edelim Rahime Hanım.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Kritik dönemlerde oluşabilecek sorunlara...

BAŞKAN – O eski araştırma, az önce arkadaşlar yeni araştırmayı söylediler, 2014'ü.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Bu kritik dönemlerde oluşabilecek sorunlara karşı ailelere danışmanlık ve destek hizmetleri aktarılmasının öneminden hareketle böyle bir hizmete başladık. Evliliğin kuruluş ve işleyişinde özellikle ilk yıllarda çiftlerin yaşadıkları muhtemel sorunlara çözüm üretebilmesi evlilik başarısında önemlidir ve çiftlerin bu dönemlerde karşılaşabilecekleri sorunlara karşı ilgili kurumlar tarafından da profesyonel hizmet desteği gerekmektedir sonucuna ulaştık. Aile içi iletişim, ilişki gibi sorunları nedeniyle boşanma düşüncesinde veya hukuksal süreçte olup ortak kararlar boşanma süreci danışmanlığı almak için ilgili kurumlara başvuru yapmaları ve yönlendirilmeleri sonucunda bu süreci sağlıklı olarak yönetebilmeleri amacıyla verilen bir hizmet olarak hayata geçirdik.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Burada bir soru sorabilir miyim?

Özür dilerim. Şimdi, tabii, ulaşamadığınız kesimler var eğitim açısından veya çekinebilirler size müracaat etmekten. Acaba bir kamu spotu açısından televizyonlarda belirli saatlerde Bakanlık bunu yayınlasa daha fazla insana ulaşmaz mıyız, verimli olmaz mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Bu konu hakkında biraz bir şey söyleyebilir miyim yani iletişimci de olarak aynı zamanda. Kısa süreli kamu spotları dikkat çekme noktasında önem arz ediyor. Fakat, süreli bir şeyden bahsediyoruz burada yani süreli bir eğitim. Belki TRT Okul gibi her eve de girebilecek -televizyon her eve girebiliyor- böyle kanallarda bir eğitim programı şeklinde belki verilebilir. O anlamda bir çalışma var mı?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – E-Okul'la bir iş birliğimiz başlamıştı ama sonradan devam etmedi. Yani, tekrar bu konuda düşünüyoruz eğitim programları hazırlamak. Hatta bu yıllık bütçemizi de Kalkınma Bakanlığında aldık, 2016' da, onu sonlarda söyleyecektim.

BAŞKAN – Evet, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Şimdi, bazı bakanlıklarımızın veya bazı kurumlarımızın kurdukları televizyonlar var. Sizde de var mı böyle bir şey?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Bizim eğitim dairemiz tarafından e-Okul sistemi gibi bir sistemimiz var ve bizim -biraz önce de bahsettiğim gibi- elektronik ortamda uzaktan eğitime ihtimal verecek çalışmalarımız var. Şu anda aile.gov.tr' de e-Okul uygulamalarında bunların hepsi var.

BAŞKAN – İnternet üzerinden tv gibi bir uygulaması var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, burada, tabii, herkes İnternet'e giremeyebilir, ülkemizin her tarafında olmayabilir. Netice itibarıyla, kamu kurumlarına ait televizyonlar var. Tamam, belki dışarıda kamu spotu açısından televizyonlarla yani özel tv'lerle yapılacak sözleşmeler ekonomik anlamda pahalı olabilir, güç şey getirebilir ama yani kamu kurumlarına ait, bakanlıklara ait televizyonların olduğunu da biliyoruz. Bu şekilde eşgüdümlü olarak kamu yararı amacıyla acaba yapılamaz mı?

BAŞKAN – Doğrusu o, doğru söylüyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Böyle bir şeye girilemez mi?

BAŞKAN – Yok, yok, şu var: Aile Bakanlığında bunu daha önce değerlendirmiştik yani Aile Bakanlığının da bir televizyonu olsun ve belli saatlerde yayın yapsın diye. Bu düşünülen, konuşulan bir çalışmaydı, onu biliyorum ben.

Size de söz vereyim, buyurun.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Teşekkür ediyorum arkadaşlara.

Ben hekim olarak da aile hekimlerinin de bu konuda destek olacağını düşünüyorum. Çünkü evliliğe ilk başvuru olduğunda bizlere geliyorlardı rapor almak için, belediyeye müracaat ederken, resmî evliliklerde tabii ki. Bu konuda aile hekimlerinin de birkaç cümleyle katkıda bulunacaklarını, yine, her karşılaşmalarında, arkadaşların sorunu olup olmadığı noktasında onlara destek verecekleri, işte, sorunları varsa “Şöyle yapın, böyle yapın, şuraya gidin.” gibi yönlendirmelerde bulunacaklarına ben inanıyorum. Çünkü, hakikaten bu verdiğiniz verileri elde etme noktasında da bence Sağlık Bakanlığının da size iyi bir veri kaynağı olacağını düşünüyorum. Gerçekten bütün sorunlarla ilgili, vesairelerle ilgili bizim aile hekimliği sisteminde kayıt ettiğimiz noktalar vardı.

Özellikle konunun başına dönersek, sunumun başına dönersek 15-49 yaş bizim takip ettiğimiz kesim kadınlar olarak. Biz onları altı ayda bir izlemek durumundaydık yani 15-49'da, işte, evlendi mi, boşandı mı, genel hâli nedir... Hatta biz onların sağlık durumlarına ilişkin de -sadece sosyal değil- işte, anemisi var mı, vesairesi var mı onlarla ilgili de sorular soruyorduk.

Gerçekten, Sağlık Bakanlığıyla işbirliğiyle gidilebilirse özellikle istatistik noktasında katkı olacağını düşünüyorum. Ama gerçekten ilk başvuru aile hekimlerine olduğundan ve bu noktada onların da psikolojik olarak destek vereceklerine ben inanıyorum.

Teşekkür ediyorum.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Zaten Sayın Vekilim, bizim aile hekimlikleriyle ilişkimiz var. Çünkü, bu eğitim programı hazırlanırken Sağlık Bakanlığında biz iki yılda bir tekrar programın revizesi için, mesela sağlıkla ilgili bilgilerin revizesi için kendilerine gönderiyoruz ve iş birliği hâlinde bizim bu programımızdan bahsediyorlar. Yani “Evlilik öncesi eğitim programını belediyeden isteyebilirsiniz.” diye bir yönlendirme var ama

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 17

boşanma süreci danışmanlığı için öyle bir şey yapmamıştık. Belki afişlerimizin oralara da asılması etkili olabilir. Onlar da 2016 planımızda var.

BAŞKAN – Şimdi şöyle yapalım zaman planlaması açısından...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Çok az kaldı Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Bu boşanma süreci konusu ayrı bir konu. Şimdi, biz eğitimleri bitirdik, değil mi? Eğitimlerle ilgili temel bilgileri aldık sizden. Boşanma süreci danışmanlığı konusu bu. 12’de diğer komisyon toplantıları başlıyor arkadaşların. 12’de toplantıyı nihayetlendirecek gibi...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Üç dakikada bitirelim.

BAŞKAN – Bir de müzakere de oluyor arada.

Bu konu ayrı bir konu ve önemli bir konu, pilot çalışması yapılmış ve bazı veriler elde edilmiş bir konu. Onun için bunu önemsiyorum kendi adıma da.

Evet, buyurun.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Bu çalışmamızda da biz yine bir çalıştay yaptık ve Ankara’daki bütün aile hâkimleriyle görüş teatisinde bulunduk. Bir günlük çalıştay, öncesinde de iki kere ortak akıl toplantısı gerçekleştirdik. Aile hâkimleriyle görüşmelerimizde hâkimlerin boşanmak üzere gelen çiftleri bizim Bakanlığımızın birimlerine yönlendirmelerini istedik ve böyle bir şey gerçekleşti. Şimdi, aile hâkimleri boşanmak üzere olan çiftlere, boşansalar dahi yine çocuklarıyla ilgili ilişkilerini düzenlemek ve hatta kaba tabiriyle, en azından, erkeğin karısını öldürmemesini sağlamak üzere böyle bir danışmanlık hizmeti olduğunu, ücretsiz olduğunu duyuruyorlar ama çiftlerin isteği dâhilinde tabii ki yönlendirmeler oluyor. Şimdi sayıları vereceğim. Başvuru yapan ailelere boşanma öncesi ve esnasında... Şimdi, eğer...

BAŞKAN – Pardon Rahime Hanım, kesiyorum.

İki amaç vardı bu projeyi başlatmakta. Daha önce verdiğim bir rakam var; boşananların yüzde 80’i yeniden evleniyor ve yüzde 17’si boşandığı eşiyile evleniyor. Yani bu şu demek: Yüzde 17’lik kesim de olsa hızlı boşanıyorlar; ilk bir yılda, ilk beş yılda belki rakamlar bunun içinde. Ama bir başka tarafta da bu Komisyonun ağırlıklı konusunu oluşturan çatışmalı boşanmalar. Yani, kadının şiddet gördüğü, çocuk velayetlerinde ihtilafların çıktığı, artık kavganın kıyametin koptuğu çatışmalı boşanmalar. Bizim iki şeye ihtiyacımız vardı bu çalışmada. Bir, hızlı boşanmayı biraz azaltalım, çok ani karar veriyorlarsa onu bir daha değerlendirme şansları olsun. İki, çatışmalı boşanmanın çatışma seyrini düşürelim yani daha medeni şartlarda boşansınlar boşanacaklarsa. İki gerekçesi vardı bu çalışmanın.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Sayın Başkanım, hatta ardından da çocuklarıyla iyi iletişim kurmaları yani çocuklarını birbirlerine karşı kullanmamaları.

BAŞKAN – Tabii, çünkü şu oluyor çatışmalı boşanmalarda: Boşanan çift yani birbirine kızgın olan kişi, kadın ya da erkek karşılıklı intikam duygusunu çocuklar üzerinden yapıyor.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Ve yine bizim 2008 araştırmamızın sonucunda şöyle bir şey vardı: Çocuklar boşanmanın aile içindeki seyrine bakıldığında... Yani, boşanan çiftlere şunu sormuştuk: Ailenizde daha önce boşanma gerçekleşti mi? Büyük bir kısmının ya kız kardeşinin ya amcasının ya annesinin babasının boşanmış olduğu görüldü. Hatta bir keresinde Hürriyet bir yazı dizisi hazırlamıştı; boşanma sonrası eğer çocukların anne babalarının ilişkisi olumsuzsa, sağlıksızsa o çocukların evliliğe yaklaşım tercihleri çok farklı oluyor. Yani, bunu önlemek için de tabii ki bu danışmanlık hizmetiyle boşansalar dahi çocuklarına iyi ebeveyn olma yolunda ve iyi örnek olma yolunda neler yapması gerektiğini bizim uzman arkadaşlarımız tarafından öğrenmeler.

BAŞKAN – Yani üç bacaklı bir konuydu bu.

Buyurun Vekilim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ufak bir sorum var.

Şimdi, tabii, biz burada eşlerin kusurları nedeniyle aile birliğinin sarsılması sonucu boşanmalar olduğunu söyledik ama mesela bizim Borçlar Kanunu’muz yeni yürürlüğe girdi. Borçlar Kanunu’nun meşhur 584’üncü maddesi var, diyor ki: “Eşlerden biri mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olunabilir.”

Ben esnafım, değerli vekilim de esnaf ve komşuyuz ve zaman zaman esnafın böyle birbiriyle yardımlaşma ihtiyacı doğabiliyor. Ben beyefendiden rica ettim; bugün benim evime veya iş yerime haciz geldi, ne olur, bana kefil olur musunuz? Beyefendi geldi, sağ olsun, komşuluk ilişkisi nedeniyle bana kefil oldu. Kefil olduğunu eş duyar duymaz: “Sen kimsin, nasıl, niçin benim rızamı almadan kefil oldun?” Alın, evde bir kıyamet.

Yani, bu şekilde yasal nedenlerden dolayı çıkan uyuşmazlıklar, aile düzenini bozan yasal düzenlemelerden kaynaklanan hususlarla ilgili bir araştırma var mı? Veya siz Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olarak... Mesela ben -bu maddeyi- 24’üncü Dönemde kanun teklifini verdim Değerli Başkanım, anlattım bu şekilde. Arkadaşlar, bu bir.

İki olumsuz yönü var. Ticareti perişan ediyor, ikinci olumsuz yönü, aileler arasındaki çatışmayı yoğunlaştırıyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 18

BAŞKAN – Aksinde de ama benzer bir sorun var Sayın Vekilim. Yani, eşin rızası olmadan kefalet durumunda da adam çekip gittiğinde bu sefer kadın...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Cevap vereceğim, hukukçu arkadaşlarımız var, ona da cevap vereceğim. İyi oldu açtığınız.

Ve bu netice itibarıyla...

BAŞKAN – Kadın mağduriyetini önlemek için çıktı bu aslında.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, değil, onun mağduriyetini de söyleyeceğim, anahtar-maymuncuk maddemiz var o konuyla ilgili.

Şimdi, o anlamda, Aile ve Politikalar Bakanlığı hakikaten destek vermeli. Sizden istirham ediyorum yani bu da aileler arasında sıkıntı yaratan bir şey.

Sayın Başkanımızın bahsettiği gibi kadını koruyan madde olarak... Ben evli olan bir arkadaşınız olarak yapabileceğim her türlü tasarrufu, Medeni Kanun 227 ve devamı... Hatta 229 bizim maymuncuk maddemizdir. Hani, nasıl ben borçlu olduğum zaman alacaklılardan mal kaçırmak amacıyla yaptığım tüm tasarruflar iptale tabi ise evli olan birisi olarak benim boşanma öncesinden yani bir iki yıl öncesinden plan, kurgu yaparak mal varlığımı dağıtma girişimine giriştiğim andan itibaren eşimin bu tasarrufların hepsini iptal etme hakkı var. Yani bizim o anlamda, Medeni Kanun'da...

BAŞKAN – Şimdi, şöyle yapalım usul açısından...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitiriyorum ben, bitti.

Yani ne olur, yasal mevzuattan da kaynaklanan bir yol temizlik hareketini yapmazsak bu kavgaları, bu tartışmaları da büyütmüş oluruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Tamam, katılıyorum. Onu ayrı bir toplantı gündemi yapalım, hatta işte 6284'ün benzer sonuçları gibi neyse, bu sonuçları doğuran maddeleri ayrı gündem maddesi yapalım.

Şu danışmanlık kurumunu dinlemiş olmak istiyorum detaylı olarak, onu dinleyelim.

Buyurun.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Biz “danışman” diye kime diyoruz? 81 ilimizde psikolog ve sosyal danışmacı arkadaşlarımıza diyoruz. Onlar için bir el rehberi, materyal hazırlandı yani dışarıya verilmemek üzere. Burada var, sizlere hazırladık. O el rehberiyle eğitimleri tamamlandı. 81 ilden, ildeki boşanma oranına göre ve ilimizdeki mevcut personelin sayısına göre planlamalar yapıldı. En çok boşanma işte İzmir’de gerçekleşiyor. İzmir’de daha fazla çalışmamız var, danışmanımız var ve 280 meslek elemanına aile ve boşanma süreci danışmanlığı eğitimleri verildi. Bu personelden 140’ı süpervizyon sürecini de tamamladı. Süpervizyon süreci ne demek, Binay Hanım’a soralım, psikolog arkadaşım.

BAŞKAN – Buyurun.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ BİNAY BİLGE ERMİŞ – Uzman akademisyenlerden destek alarak bu normal boşanma süreci danışmanlığı alan 280 arkadaşımızın 140’ına aynı zamanda süpervizyon desteği verdik. Bu 140 meslek elemanı arkadaşımız, illerinde onlara başvuruda bulunan danışmanlarla yaşadıkları problemleri, çözemedikleri süreçleri uzman akademisyenlerimizle değerlendirdiler ve beş günlük bir süpervizyon sürecini tamamladılar.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – 2012 yılını pilot çalışmalarımız için değerlendirdik. 450 çifte uygulanan danışmanlık hizmeti sonucunda 75 çiftin, 2013 yılında da 932 çift başvurusundan 316’sının evlilik birlikteliğini devam ettirme yönünde karar verdiğini gördüğümüz için danışmanlarımızın eğitimine tekrar önem vererek bu çalışmamızı devam ettirmek istiyoruz. Yani, 450 çiftin yüzde 17’si boşanmaktan vazgeçti. Toplam 932 çift başvurusundan yüzde 30 gibisi, Sayın Başkanımızın da söylediği gibi, iletişimde yaşanan sıkıntılar, belki işte o anlık çözülmesi gereken problemlerin üstesinden gelememe nedeniyle boşanma kararı almışken vazgeçtiler.

2014 yılında başvuruda bulunan 1.922 çift var Türkiye çapında, boşanma süreci danışmanlığı almak için, bunların 724’ünün; 2015 yılında da 2.351 çiftten 893’ünün boşanmaktan vazgeçtiği tespit edildi. Biz illerimizden aylık raporlar alıyoruz bu konuda yani “Hangi danışmanımıza kim geldi ve kaç görüşme yaptı; vazgeçti mi vazgeçmedi mi, boşanma öncesinde mi geldi, boşandıktan sonra mı geldi?” diye. Bugüne kadar 6.765 başvuru olduğunu tespit ettik ve bu durumu da toplumumuzda evlilik kurumuna olan saygının ve itibarın bir göstergesi olarak değerlendirebileceğimizi burada biz belirtiyoruz.

Yine, bu 2016 içinde de -biraz önce bahsettiğim gibi- Kalkınma Bakanlığından aldığımız bütçeyle Boşanma Süreci Danışmanlığı Programı hem eğitimi yani yine bizim meslek elemanlarımızın eğitimi hem de basılı ve görsel materyal geliştirme projesi yapacağız. Televizyonlarla da bu anlamda ilişkiye geçeceğiz ve yeni bir müfredat da tazelemeye gideceğiz. Yani size sunduğumuz kitapların dışında daha geliştirilmiş bir müfredat hazırlığımız da olacak. Şu anda da -sanırım buraya getirmiştik- il müdürlüklerimizin görülebilecek yerlerine asılmak üzere boşanma süreci danışmanlığı hizmeti verdiklerini söyleyen broşürler hazırladık, afişler hazırladık ve bu hizmeti devam ediyor.

Hepinize teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum Rahime Hanım.

Şu an toplam kaç ilde yapabiliyoruz bunu biz?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Hepsinde yapıyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 19

BAŞKAN – 81 ilde yapabiliyor muyuz?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ BİNAY BİLGE ERMİŞ – 81 ilde yapıyoruz ama bazı illerimizde meslek elemanlarımızın tayin olması nedeniyle ya da doğu illerimizde başvuru olmaması nedeniyle yapamadığımız illerimiz var

BAŞKAN – O ayrı, tamam.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ BİNAY BİLGE ERMİŞ – 10 kadar ilimiz var.

BAŞKAN – Peki bunların veri analizlerini yapabiliyoruz, elektronik ortamda topluyoruz, değil mi?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Çok basit düzeyde bir veri topluyoruz. Biz her ay illerimizden, “Kaç kişiye danışmanlık hizmeti verdiler? Bu danışmanlık hizmetinin sonucu ne oldu?” şeklinde basit bir veri alıyoruz arkadaşlarımızdan.

BAŞKAN – Aslında ileriye dönük veri elde edebileceğimiz bir alan bu bizim.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Yani, kayıt geliyor bize Sayın Başkanım, kayıtlarımız var ama biz onların analizlerinde yeni bir geliştirme programı uygulayabiliriz analiz ederken.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum.

Buyurun.

SAİT YÜCE (Isparta) – Bu boşanma analizlerinde hiç şöyle bir veri var mı elimizde veya gözlem: Televizyon dizileri, sosyal medya, genel ahlak prensiplerine uymayan yayınların bu boşanmalarda etkili olmasıyla ilgili bir görüşünüz var mı?

BAŞKAN – Evet, buyurun Mustafa Bey.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞÜT – Bununla ilgili, Sayın Vekilim, 2011 yılında yaptığımız çok detaylı bir çalışma var, onu bizzat sizlerle paylaşabiliriz. Ana çerçevesini izah edeyim isterseniz.

Bir: “Ne tür programlardan rahatsız oldunuz, izlediğiniz programlardaki küfür, cinsellik, şey görüntüler; vesaire? Programları ailenizle beraber mi izliyorsunuz, tek başınıza mı izliyorsunuz?”

BAŞKAN – Araştırmamızın tam adını söyler misiniz?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞÜT – Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2011’in içindeki bir soru bataryası, soru bölümü diyeyim daha doğrusu.

BAŞKAN – Yarın da buna gireceğiz, değil mi?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞÜT – Yarın onu özel olarak şey yapabiliriz, o kısmını özetleyerek sizlere arz edebiliriz. En önemli kısmı “Rahatsız olup da RTÜK’e şikâyetle bulundunuz mu?” Bu iki rakam arasında çok ciddi bir fark vardı. Herkes rahatsız görünüyor programlardan ama RTÜK şikâyetleri çok düşük görünüyor bizim yaptığımız çalışmalarda.

BAŞKAN – Evet, öyle de bir handikapımız var.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yarın madem toplantımız devam edecekse bugün yaptığınız yani hazırlamış olduğunuz kitapçıklar var, halka dağıttığınız kitapçıklar var, onlardan, o kitapçıklardan ve bir de aile hâkimleriyle yapmış olduğunuz sempozyum var, beyan ettiğiniz, mümkünse bizlere de bunlardan birer takım yarın getirme imkânınız var mı?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Kitaplar geldi bugün Vekilim, alabilirsiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla ilgili bünyenizde -tamam, yasal mevzuatınız açısından, yönetmelikler, genelgeler- o mevzuatta böyle derli toplu bir kitapçıklarınız varsa, onu da bize getirirseniz mutlu edersiniz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Bugün neler verebiliyoruz? Eğitim programlarımız mı var? Paket getirmişler, eğitim programları ağır.

SAİT YÜCE (Isparta) – Bahsedilen araştırma var mı bunların içinde?

BAŞKAN – Araştırmalar daha önce gelmişti, burada var.

Bu konuda iki araştırma var.

Mustafa Bey, iki araştırma vardı televizyon alışkanlıklarıyla ilgili; Kültür Bakanlığının yaptığı bir araştırma vardı, bir de RTÜK’ün. Neydi onlar?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞÜT – RTÜK’ün araştırmaları vardı.

BAŞKAN – İsimlerini söyleydim Sayın Bey’in bilmesi açısından.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI MUSTAFA TURĞÜT – Hafızanız beni bir kere daha şok etti. Çünkü, ta 2012 yılında Kültür Bakanlığının yaptığı çalışma bir çalışma vardı, toplantısına beraber gitmiştik. Onu ben size bulayım Sayın Vekilim.

Bir de RTÜK’ün düzenli yaptığı ama benim artık 2013’ten sonra takip etmediğim bir çalışma var. Eğer yenisi yapıldıysa - RTÜK üyemiz de burada zaten, inşallah onları şey yaparız.

BAŞKAN – Şimdi iki araştırmayı ben söyleyeceğim size, bir saniye, çünkü ben yeni çalıştım onlarla ilgili, başka bir konuda.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 27/01/2016

Saat :

Kayıt: Aile

Stenograf :

Uzman : Sayfa: 20

Aile Bakanlığı, 2010' da yapmışsınız bir araştırma, Medya Profesyonellerinin ve Medyanın Aile Algısı Araştırması var Sayı Bey. Bir de RTÜK'ün Kültür Bakanlığıyla yaptığı Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması 2009. Bu iki araştırmayla da ilgili, ilgili bölümler varsa tarayalım arkadaşlar onu, olur mu, size zahmet.

Yani, burada mesela şöyle bir şey var: Medya aracılığıyla şiddetin arttığını söyleyenler yüzde 79 ama Mustafa Bey'in söylediği gibi bu yüzde 79 tutuyor, gidip şikâyet etmiyor. Ondan sonra "Televizyonun kültür, örf ve adetlere olumlu etkisi olur." diyenler de yüzde 45. Bazı rakamlar verdi, başka bir şey için çalışmıştım da.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yalnız, burada, araştırma kitaplarında Başkanım...

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Onlar araştırma kitapları değil Sayın Vekilim.

BAŞKAN – Eğitim kitapları onlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, bu eğitim kitabı içerisinde aileyi koruyacağız ya aile hukukunu, boşanmaları ayıralım.

BAŞKAN – Tabii, tabii, modülleri çok farklı hepsinin.

Sayın Vekilim, Sayın Mahmut Tanal, onların modülleri çok farklı. Kaç konu var?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – 198.

BAŞKAN – 198 ayrı konu var.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Bakanlık kurulduğunda 169' du, 198 var şimdi.

BAŞKAN – Sizi dinleyelim, buyurun.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI TEMSİLCİSİ DR. HATİCE KOÇ KANCA - Saygılar sunuyorum hepinize.

Vazgeçmelerden bahsetti Sayın Daire Başkanımız. Ben o vazgeçişin niteliğini merak ediyorum, kalıcı bir vazgeçiş midir? Zira, malumlarınız, boşanmaların çok farklı dinamikleri var. Bu, anlık bir vazgeçiş mi, kalıcı bir niteliği var mı? Bu süreç takip edilebiliyor mu?

BAŞKAN – Evet Rahime Hanım, bu konuda bir cevabınız var mı?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI RAHİME BEDER ŞEN – Maalesef takibini yapamıyoruz. Ancak, biraz önce söylediğim gibi, bu analiz etme sürecinde bunun takibini de personelimiz ve il müdürlüklerimizin yapısı elverdiğinde yapmamız lazım, o daha önemli çünkü.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim.

Kifayetimizzareke diyelim, çünkü devam edecek bu toplantılarımız, yarın da devam edeceğiz. Vekil arkadaşlarımızın başka programları da var. Ben uzmanlarımıza, kurum temsilcilerimize tekrar teşekkür ediyorum. Birkaç hafta daha birlikteyiz, 24 toplantımız var toplamda.

Ben tekrar teşekkür ediyorum emeğiniz için, sağ olunuz.

Kapanma Saati: 11.58

